

საქართველოს იუსტიციის მაღლასი საბჭო

ქ. თბილისი № 1/162

- 29 - მაისი 2017 წ.

გ ა დ ა ნ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა

2017-2021 წლების სასამართლო სისტემის სტრატეგიისა და მისი იმპლემენტაციის
2017-2018 წლების სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ

„მართლმარცვლების სტრატეგიისა და მისი იმპლემენტაციის სამოქმედო გეგმის შემმუშავებელი კომიტეტის შექმნის შესახებ“ საქართველოს ოუსტიციის უმაღლესი სამსახურის 2016 წლის 14 ივნისის №1/192 გადაწყვეტილების შესაბამისად, დამტკიცდეს 2017-2021 წლების სასამართლო სისტემის სტრატეგია და მისი იმპლემენტაციის 2017-2018 წლების სამოქმედო გეგმა თანადართული სახით.

ლევან მურუსიძე

საქართველოს ოუსტიციის
უმაღლესი სამსახურის მდივანი

სასამართლო სისტემის სტრუქტეგია

2017-2021 წლებისთვის

შესავალი.....	2
სასამართლო სისტემის სტრუქტეგის ფორმირების შეთაოდოლოგია.....	3
დოკუმენტის სტრუქტურა.....	4
სასამართლო სისტემის მისია და ხედვა.....	4
I სტრუქტული მიმართულება: დამოუკიდებლობა და შეუცველობელობა.....	5
II სტრუქტული მიმართულება: ანგარიშეაღდებული მართლმასჯულების უზრუნველყოფა.....	12
III სტრუქტული მიმართულება: ხარისხიანი მართლშესაჯულებისა და პროფესიონალიზმის უზრუნველყოფა.....	16
IV სტრუქტული მიმართულება: სასამართლო სისტემის ეფექტურიანობის უზრუნველყოფა.....	19
V სტრუქტული მიმართულება: მართლმასჯულების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.....	24
სასამართლო სისტემის სტრუქტეგის განხორციელების შექანიშემი.....	28
დანართი 1 - წინარე ისტორია.....	30
დანართი 2 - სტრატეგიული კომიტეტის შემადგენლობა.....	35
დანართი 3 - გამოყენებული დოკუმენტები და სხვა მასალა.....	38

შესავალი

სასამართლო სისტემის რეფორმა სახელმწიფო მნიშვნელობის პროცესსა, რომელიც ეწისახურება სასამართლოს დამოუკიდებლობის, მიუკერძოებლობის, ანგარიშვალდებულების, ეფექტურიანობისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას. სტრატეგიული მიმართულებები უნდა ჰასუხობდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების სათანადოდ შესრულებას საერთო სასამართლოების სისტემაში. ასევე ითვალისწინებულდეს არსებულ გამოწვევებს და მთავ გადაჭრის საუკეთესო გზებს/საშუალებებს გვთავაზონდეს.

საქართველოსა და ეროვნული შერის ასოცირების დღის წესრიგის მიხედვით, სასამართლო ხელისუფლებაშ დამოუკიდებელი საქართველოს ისტორიაში პირველად შეიმუშავა სასამართლო სისტემის 5-წლიანი სტრატეგია (შემდგომში-სტრატეგია) და 2-წლიანი სამოქმედო გვერბა. სტრატეგია ასახავს: საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნულ სტრატეგიას 2014-2020 წლებისთვის, იუსტიციის სამინისტროს სისხლის სამართლის უწყვებათამორის საკონკრეტული საბჭოს სასამართლო რეფორმის სტრატეგიას 2017-2021 წლებისთვის, საქართველოს ეროვნულ ანტიორგანიზაციულ სტრატეგიას და სამთავრობის პროგრამის დოკუმენტს - „კვერცის მირითადი მონაცემები და მიმრთულებები 2017-2020 წლებისათვის.“ სტრატეგია ასევე ითვალისწინებს საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და სასამართლოების მოთხოვნებსა და რეომენტაციებს, რათა სასამართლო სისტემაში მიმდინარე ცვლილებები მაქსიმალურად დაეხმარის საქართველოს სწრაფას, გარიზონანდეს უკროიალანტრიურ ორგანიზების.

სტრატეგიის შემუშავების პროცესის გამჭვირვალობისთვის საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2016 წლის 23 მაისის გადაწყვეტილებით, აღმასრულებელი, საკონსილიურო და სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებისან ერთად და სამოქალაქო საზოგადოების ფართო მოწინაურებით, ჩამოყალიბდა სტრატეგიული კომიტეტი. რომლიც შემადგენლივიაში წარმომდგენილია, არაანსაურითა სასამართლოების მოსამართლეები, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო, საქართველოს მთავარი პროკურორის ურა, ფინანსთა სამინისტრო, შინაგან საქმეთა სამინისტრო, ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხებში საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის სამდევნო, სახალხო დამცველი, პრეზიდენტის ადმინისტრაციის საპარლამენტო მდივანი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია, არასამთავრობო ორგანიზაციათა კოალიცია, საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციებით. სტრატეგიის შემუშავების პროცესის მართვას ორგანიზებას უწევდა საკონსულტაციო კომინია, სინგრაზი ჯგუფი".

სტრატეგიაზე მუშაობა დონორი ორგანიზაციების - „გერმანიის საერთაშორისო თანამდებობის საზოგადოების“ (GIZ), უროკაშირის „სასამართლო მხარდაჭერის პროექტის“, საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) პროექტი „კაონის უზენაესობის მხარდაჭერის საქართველოში“ (PROLoG), უროსაბჭოს საქართველოშის ოფისის მხარდაჭერითა და აქტიური ჩართულობით მიმდინარეობდა. სტრატეგიის შემუშავება დონორების მიერ მოწყველი საერთაშორისო კესპერტების ხელმძღვანელობით წარიმართა.

¹ აღნი ზალინი, სლოვენიის კონფლიქტის იუსტიციის მინისტრი: რეზაციური კონტრი, უროკაშირის, სასამართლო მსამართვის პროცესის უფლებელებით, ფრთხო საკეთი სამართლის მომართვულ და გაუმარტინებულ უფლებათა კომიტეტის თავმჯდომარე, ზულგაცემის წესმატებულ ყაფის იუსტიციის მინისტრი დანა კავარევა.

სასამართლო სისტემის სტრატეგიის ფორმირების მეთოდოლოგია

სტრატეგიის შექმნის მზანია სასამართლო განვითარების მირიადი მიმართულების განსაზღვრა და ტაქტიკური წამოქმნის დაგეგმვა ხუთწლიანი პერიოდისათვის.

სტრატეგიის შექმნაშე მიზნით შექმნა სტრატეგიული კომიტეტი, რომელიც დაკამილებული არა მხოლოდ საერთო სასამართლოებისა და ოუსტრიციის უმაღლესი საბჭოს, არამედ, აღმასრულებელი, საკანონმდებლო ხელისუფლების, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებისაგან, კამიტეტში შემსახულა თხზი ჯგუფი, თხზი სტრატეგიული მიმართულების არგელება:

- დამოუკიდებლობა და მიკურმოებლობა;
- არგარიშვალდებულება;
- ხარისხი და ეფექტურობა;
- ხელმისაწვდომობა, გამჭვირვალობა და სანდოობა.

დოკუმენტში ასახული საკითხები მომზადდა და განიხილულ იქნა სამუშაო ჯგუფის წევრების მიერ.

განხორცილებული სამუშაოები:

1.სასამართლო სისტემის წარმომადგენლებსა და სხვა დანერერესებულ სუბიექტებთან ჩატერილი 50-მდე ინტერვიუ: ოუსტრიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებთან და აპარატის თანამშრომლებთან, მოსამართლებრივ და სასამართლოების აპარატის თანამშრომლებთან, იუსტიციის უმაღლესი სკოლის წირშომადგრადებლებთან, დაინტერესებულ მხარეებთან: იუსტიციის სამინისტროსთან, ფინანსთა სამინისტროსთან, საქართველოს პარლამენტთან, მთავარ პროკურატურასთან, სახალხო დაცველთან, იურისტებთან, იურიდიკული დახმარების სამსახურთან, არასამოაგრობო ორგანიზაციებთან, საერთაშორისო წარმომადგენლობებთან: ამერიკის სკოლისთან, ეროვნულ საქართველოში, გაერთის განვითარების პროგრამისთან, აშშ-ის სტრატეგიული შეტარების საერთოშორისო განვითარების სააგენტოსთან(USAID), დამოუკიდებელ ექსპერტთან „ბრენდინგა“ და კომუნიკაციებში.

2.ონლაინ გამოყოფხვა:

მოსამართლების, სასამართლო მოხელეებისა და ოუსტრიციის საბჭოს აპარატის თანამშრომლების გამოყოფხვა: გამოყოფხვის შედეგების (40-მდე გამოშაურება) საფუძველზე მოვლე ანალიზის მომზადება.

3.საერთაშორისო და რეგიონალური დოკუმენტებისა და საუკუთესო პრაქტიკის ანალიზი: ქვეყნის შიგნით შექმნილი სტრატეგიების, სამოქმედო უცხოურების, ანგარიშებისა და არასამოაგრობო ორგანიზაციების რეაქციულობების ანალიზი.

4.შეცვლელები სტრატეგიული კომიტეტის სამუშაო ჯგუფებთან:

თითოეულ სამუშაო ჯგუფთან გაიმრთა 6-8 სამუშაო შეხვედრა (რომელსაც წინ უძლოდა ჯევფის ხელმძღვანელებთან მოსახლეობების შეცველები) და განხილულ იქნა შემდეგი საკითხები: სასამართლო სისტემის წინაშე მდგარი მთავარი გამოწვევები/პრობლემები და შესაძლებლობები, რაც სისტემას გამნია:

¹თხზულ დამართვა

სტრატეგიის თითოეული მიმართულებისათვის დასახული მთავარი ამოცანები, აქტივობები/პროგრამები, რომელთა განხორციელებაც აუცილებელია დასახული მიზნების მისაღწევად; კომიტეტის 5 შეხედრაზე გამოვყენოთილი პრიორიტეტებისა და სტრატეგიული მიმართულებების საფუძველზე, დასახული ამოცანების გადასაწყვეტად მიღებობების შემუშავება და თითოეული სამუშაო ჯგუფის მიერ მომზადებული ანგარიშების მოსმენა.

დოკუმენტის სტრუქტურა

სტრატეგია სამართლისა. პირების ნაწილი ასახული სასამართლოს მისიასა და სასამართლო ხელისულების ხედვას სისტემის განვითარებასთან დაკავშირებით. მეორე ნაწილი ეხება 5 სტრატეგიულ მიმართულებას და მიმოიხილავს თითოეული მიმართულების არსებულ გამოწვევებს, მირითად ამოცანებსა და მიზნის მიღების მთავარ ზომებს. ზოლი ნაწილი ეხება სტრატეგიის გამოწიყველების მექანიზმს და მონიტორინგისა და შეფასების პრიცედურას.

სტრატეგიაში გამოყენებულ ტერმინთა მოკლე განმარტება:

სტრატეგიული მიმართულება - ნიმუში წინაშე მდგრადი პრიორიტეტული შემსრულებელი, რომელიც ჩატარდების მიზანი დონის სამართლოს ხდებომ და შემთხვევადისაც გვიხდება;

გამოწვევა - რისკის მატრიცებით აქტუალური საკითხი, შესაძლებლობა ანდა საფრთხე, რომელიც მიათხოვს დონულ რეაგირების, უარყოფისა შედეგების თავიდან კვლების მიზნით;

ამოცანა - ქრისტენული ხასიათის სკოლა, სისწმინდური მითისათვის მიზანმიზნებულ და უზრიესი ტექნიკას საჭიროებული შედეგის ჩატარებისადამცირებელი;

შეავარი პროგრამები - სტრატეგიული მიზანის უზრუნველყოფით და კურსობართულებები, რომლის ერთსაფეხურის კონკრეტული ამიცნების გადაჭრისა.

სასამართლო სისტემის მისია და ხედვა

სასამართლოს მისია:

- განმარტოს კონიტი და სასამართლო დაეტი გადაწყვიტოს სამართლიანდ, კუნძულის შესაბამისად, განვერცესადამის უზრუნველყოფითა და დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოტანით; უზრუნველყოს სამართლიანი სასამართლოს უფლება და ხელი შეუწყოს ქვეყანაში სამართლის უზრუნველისის დამკვიდრებას;
- განახორციელოს თანამრად ხელმისაწვდომი, დამოუკიდებელი და მიაუკრძალები მართლმასაულება საჯარო პროცესის მეშვეობით, მოეპყრას მსარებებს ღირსებითა და პატივისცემით;

- იზრუნოს ადამიანის უფლებების დაცვისა და საერთო კეთილდღეობისათვის, ემსახუროს ხალხს, მის მუდმივად ცელად ინტერესებსა და საჭიროებებს;
- ხელი შეუწყოს საზოგადოებაში სტაბილურობასა და პარმონიას, არსებული სამართლებრივი სისტემისადმი, სამართლიანობისადმი ხალხის წდობის გადაცივებას.

სასამართლო ხელისუფლების ხედვა:

- უზრუნველყოს ინდივიდუალური მისამართლისა და სასამართლოს ინსტრიუმენტი დამოუკიდებლობა; აღმოქმედრას საფრთხეები, რათა მოსამართლის გადაწყვეტილებამ უფლება არ მოახდინოს მისი უფლებამოსილების გადაზუ, ანაზღაურებასა ან უსაფრთხოებაზე;
- დანერგოს და ამომტკიცოს „კარგი მმართველობის“ პრინციპები სასამართლო ხელისუფლებაში, უზრუნველყოს სასამართლოს ეფექტური მმართველობა და ფუნქციონირებაშექმნას სფეროები ძლიერი, აუზირიცხული და კორუფციისგან თავისუფალი სასამართლო ხელისუფლებისთვის;
- უზრუნველყოს უმაღლესი იურიდიული და ადმინისტრაციული სტანდარტი, იზრუნოს სასამართლოს მოდერნიზაციის, ახალი, ინოვაციური ტექნიკური გეგმების გამოყენებისას; ადამიანური რესურსების განვითარების, მათი მოტივაციის გაძლიერების, კვალიფიციის ამღლებისა და სოციალური პასუხისმგებლების გაზრდისათვის;
- ანარქიულდებული იქთს საზოგადოების წინაშე კანონისა და ეთიკის ნორმების დაცვის, სახელმწიფო სახსრების უფეხტიანი გამოყენების, საქმიანობის გამჭვირვალობის, ღიაობისა და მასში საზოგადოების ფართო ჩართულობის მეშვეობით;
- დაიმისახუროს საზოგადოების ნდობა და პატივისცემა მართლმსაჯულების თეალსაჩინოების უზრუნველყოფითა და თავისი ფუნქციების ეფუძნების შესრულებით.

I. დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა

სტრატეგიული მიმართულების განმარტება

დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა სამართლიანი მართლმსაჯულების აუცილებელი პირობა, ურთმოსიდაც კერ მიღებულია სამართლის უზენაესობა საზოგადოებაში, ადამიანის უფლებათა დაცვა და არსებული სამართლებრივი სისტემისადმი ნდობის გაღვევება. უახლესი წარსულის გათვალისწინებით, ქრისტიანული მართლმსაჯულება უამრავი გამოწვევის წინაშე დგას. სტრატეგიის ამ ნაწილის მიზანია ამ გამოწვევების იდუნტიფიცირება და განვითარების მიზანი მიმართულებების განსაზღვრა.

სტრატეგია ეფუძნება ქრისტიანულ რეალობასა და სპეციფიკას და ხელმძღვანელობს სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის სფეროში საერთაშორისო მიდგრომებითა და სტანდარტებით, მათ შორის - ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით.

სტრატეგია ითვალისწინებს და ამკვიდრებს ყველა იმ ფუნქციურ პრინციპს, რომელიც გადამიტებულია სასამართლოს დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებულ უმთავრეს საერთაშორისო ინსტრუმენტებში, როგორებიცაა: მოსამართლეთა სტატუტის შესახებ უფროპეული ქარტია, მოსამართლეთა მაგნა კარტა, ბაზალორის პრინციპები და სხვა.

მირითადი გამოწვევები

1. დამოუკიდებლობის საკანონმდებლო გარანტიების ნაკლებობა:

სასამართლოს დამოუკიდებლობის არასაკემრისი საკანონმდებლო გარანტიები, მოსამართლოს დისკრეკიის შეტანისუბად შემზღვევილი მატერიალური და საპროცესო ნორმები; იუსტიციის უმაღლესი სამუშაოსა და სასამართლოს თავმჯდომარების საქმიანობის მომწევსრიგებელი განსაახლებელი ნორმები; მოსამართლეთა შერჩევა/დანიშვნის სისტემის არაეულებრუობა, მათ შორის, ხარჯებისანი ინფორმაციის მოთხოვნის მეთოდება; უზრუნველყოფის სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის პროცესის პროცესური და სხვა არასათანადო გავლენისგან დაცულობის რეალური საფრთხე.

2. მოსამართლეთა შერჩევა-დანიშვნისა და კარიერული წინსვლის სისტემის არაეულებრუობა:

მოსამართლოს დაწინაურების სისტემისა და არსებული კრიტერიუმების შუწყოვანება, პროცესური შეფასების შედეგებთან მისა დაუკავშირებლობა; შეიდა და გარე კონკურენტის ჩატარების შეუძლებლობა.

3. მონებამონტაჟის ხარჯებები:

მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შემზღვევი რისკები; მოსამართლეთა სიმირე, საქმეთა ელექტრონული განაწილების არასებრობა, სასამართლოების საქმებით გადატევირთვა და მოსამართლეთა არათანაზრი დატევირთვა, სპეციალიზაციის პრინციპის ხარჯები და რეკორდის მოსამართლების ნაკლები ჩართულობა მონებამონტაჟი არსებული პრობლემების დაძლევაში.

4. სამოსამართლო უფლებამოსილების ევადა და საკრთაშორისო სტანდარტები:²

მოსამართლოს საგამოცდო ვადით დანიშვნა, სამოსამართლო გამოცდილების მოუხდებად; უზრუნველყოფის სასამართლოს მოსამართლოს გამორიცხვა უვადოდ გამოისციმდან.

5. მოსამართლის სიციალური გარანტიების არასაკემრისობა.

მოსამართლის ანაზღაურების დაანაზღარიშების არაეულებრუობის სისტემა; სამოსამართლო და საერთო სტაჟის გაუზიალისტინებლობა, არათანაზრი მიცდომები სხვადასხვა ინსტანციის მოსამართლისადმი, პენსიების არაადგევაური იდენტობა; ხელფასებისა და პენსიების დაუცველობა ინფლაციისაგან.

6. დამოუკიდებლობისა და ანგარიშვალდებულებას შორის სამრთლიანი ზაღამისის ნაკლებობა:

მოსამართლეთა პერიოდული, პროცესური საქმიანობის შეფასების სისტემის ხარჯებიანობა უვადოდ გამწერებისას. კანონის განზრას, უსეპტ დარღვევის გამო დისკიპლინური პასუხისმგებლობის უფლებური რეაგირების საშუალებების არ

² ვერიფირდ კომისია სამართლის მემკვიდრეობის ფესტივალისთვის (ვერიფირდ კომისია) ვერიფირდ საქვემდებრი და ტრანსიციური ტრანსპრიტი (DTR); ადამიანის უფლებასთა დირექტორი (DGI); კურიულ მოსამართლეთა საკრთაშორისო სამსახური (OCIE).

არსებობა, მოსამართლის კანდიდატის მიერ საზოოს წევრზე ზეწოლის, ზეგავლენის ან არასათანადო კომუნიკაციის რეაგირების გარეშე დატოვება.

7. მოსამართლებში დამოუკიდებლობისა და ანგარიშვალდებულების შინაგანი განცდის ამაღლებისა და სერთაშორისის სამართლის გამოყენების აუცილებლობის შექმნების მუდმივი სრულყოფის საჭიროება: სასამართლოს დამოუკიდებლობის აღმარების დამაღლი ხარისხი საზოგადოებაში, პოლიტიკურისებისა და მედიის მხრიდან მომდინარე საფრთხოები, სასამართლოსთან მიმართებით დასაშვერი კრიტიკის ფარგლების სტანდარტების დაუცველობა, საქმიანი განჩილვის პრიცეპის გაშუქრების სტანდარტების არაუცველერობა.
8. დამოუკიდებლობის ხელყოფის პრეცენტისა და დამცავი მცენარიშების ნაკლებობა:

  - ზეგავლენისა და არსათანადო კომუნიკაციის საფრთხეების პრეცენტის საჭიროება, მოსამართლის დაუცველობა უსამართლო კრიტიკის დროს, შესაბამისი რეაგირების მცენარიშების არასერობა ან არაქმედიობა, მოსამართლის შემოქმედებითი მიღეომების წაუხალისებლობა; განსხვავებული აზრის შედეგის დამაღლი კულტურა.

9. დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის თვალსაჩინოების არასკვამრისობა:

  - დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის თვალსაჩინოების შემოწმების სისტემისა და მეთოდიკის არარსებობა, არასათანადო დასაბუთებელი განაწყვეტილობების სისტემა: სამოსამართლო კორპუსის წილიშების ბუნდოვნება, ეთნიკური ნორმების არასაკმარისი სწავლობა/ტრენინგი; ოუსტრიების უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილების რეგულაციების არარსებობა; საზოგადოებასთან იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და სასამართლოს არაუცველერობის კომუნიკაცია.

ამოცანები და მთავარი პროგრამები

1. სასამართლოს ინსტრუმენტი დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა

- 1.1. სასამართლოს დამოუკიდებლობის საქართველოს კონსტიტუციით განჩიტვებულის:
  - 1.1.1. გაუქმდეს/აირჩალოს მოსამართლის საგამოცდო ვადით დანიშნულა საქართო სასამართლოების სისტემაში. მოსამართლე გამწესდეს უცადოდ, სამენსიო ასაკამდე.
  - 1.1.2. დაფინანსდეს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის არჩევა უვადოდ, სამენსიო ასაკამდე.
  - 1.1.3. შემუშავდეს მოსამართლის უვადოდ არჩევის განახლებული წესი, კოიტერიუმები და პრივატურა; პროცედურა უწდა ითვალისწინებდეს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არსებით როლს კანდიდატურების წარდენისას. ეს როლი შეიძლება გამოიხატებოდეს კანდიდატის შესახებ აზრის, წინადაღების ჩამოყალიბებაში ან

¹ ამ ნოტში მოწმებული შეიძლება გადავიდოვთ იმ ფრთხოება სანი ან გაუსწოვებული საკულტურული, კანდიდატთა ტრადიციებისა და იუსტიციური უსაბუთი სკოლით გადა და ხარისხი, ან ჩამოყალიბება შეუძლიერებელი შეცვლის უსაბუთი სისტემა. საგამოცდო ვადით დამიშენება შესაძლებელი. დაშვიტულ იქნება შესაძლებელი.

რეგულირდაციის გაწევაში, სასურველია, რომ წინადადებას გააჩნდეს საქალადებული ძალა;

- 1.1.4. დადგინდეს მოსამართლის ფუნქციური იმუნიტეტი. განისაზღვროს, რომ მის წინააღმდეგ შეუძლებელია ზიანის ანზღვაურების მომხოვნით სარჩელის შეტანა, თუ ზიანის გამოწევება დაკავშირდებულია მის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებასთან; გაიწეროს იმუნიტეტის მოხსნის ცხადი და გამჭვირვალე პროცედურა;
- 1.1.5. საქართველოს კონსტიტუციის ადამიანის უფლებათა თავს დაემატოს დამოუკიდებელი და მიუკრძოებელი სასამართლოს მიერ საქმის განხილვის უფლება;
- 1.1.6. კანონმდებლობაში გათვალისწინებულ იქნეს დამოუკიდებლობის სხვა გამონატივი, რომ სასამართლო ახორციელებს თვითმმართვას და ადმინისტრირებას; დადგინდეს, რომ სასამართლოს ბიუჯეტი იდენტიტით არ შეიძლება იყოს წინა წლის ბიუჯეტზე ნაკლები და მოსამართლეთა ხელფასები (მათ შორის, დანამტებიც) კანონით იყოს ფიქსირებული;
- 1.1.7. განისაზღვროს იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს შემადგენლობა, სტატუსი, ფუნქციები და დამოუკიდებლობა, ასევე, მისი ანგარიშვალდებულება მხოლოდ მოსამართლეთა კონფერენციისა და საზოგადოების წინაშე.
- 1.2 მუსტების უმაღლესი სამჭოსა და სასამართლოს თეოტიკურობელობის განვითარება;
- 1.2.1. გამოტკიცებულ იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს, როგორც ინსტიტუტის, დამოუკიდებლობა, დაისხერის სამჭოს დაკავილებების წესი; გაიწეროს სამჭოს მოსამართლე და არამოსამართლე წევრთა არჩევის/დანიშვნის ინიციური კრიტერიუმები და გამჭვირვალე პროცედურა; პროცედურულმა შეძლებისდაგვარად უზრუნველყოს ყველა ინსტანციის სასამართლოსა და რეგიონშის სასამართლოების ჩარჩომადგენლობა იუსტიციის უმაღლეს სამჭოში;
- 1.2.2. შეითლობულ იქნეს იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს შემადგენლობის თანადათანობით განახლების წესი, მისი ინსტრუქციული მეხსიერების განგრძობადობისა და ეფუძებანი საქმიანობის უზრუნველყოფაზად;
- 1.2.3. გაძლიერდეს იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს საქმიანობის გამჭვირვალობა, გააქტურდეს გაფართოებული სხდომების ჩატარების პრაქტიკა, უზრუნველყოფილ იქნეს გადაწყვეტილებების დასაშუალებლობა, პოლიტიკური ნეტურალიტეტისა და არადისკრიმინაციული შედეგობების დემონსტრირება ინდივიდუალურ საკითხებზე გადაწყვეტილებების მიღებისას; ასევე, დროულად მიერწოდოს ინფორმაცია იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს საქმიანობის შესახებ საზოგადოებას, ყოველწლიური ანგარიშებისა თუ სტატისტიკური მონაცემების შედგენისა და გამოქვეყნების პრაქტიკის დაწერებით;
- 1.2.4. გაძლიერდეს სასამართლოს თეოტიკურობელობა, მოსამართლეთა კონფერენციის როგორი;
- 1.2.5. აღტკიცულონ იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს არამოსამართლე წევრების, ფუნქციური იშნიტეტით და უზრუნველყოფილ იქნენ მოსამართლის მსგავსი სოფალური დაცვის გარანტიებით; ხელი შეეწყოს საზოგადოებში ისეთი ცნობიერების დამკერდებას, რომ სამჭოს არამოსამართლე წევრები მიეკუთვნებიან სასამართლო ხელისუფლებას და ანგარიშვალდებულნი არ არიან იშ ხელისუფლების ორგანოებისა თუ თანამდებობის პირთა წინაშე, ვინც ისინი აირჩია ან დანიშნა თანამდებობაზე;

- 1.2.6. განისაზღვროს საქართველოს პარლამენტში სასამართლოს წარმომადგენლების აქტუალური ჩართულობა სასამართლო რეფორმისა და ინსტრუქციური დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის საკანონმდებლო წინადადების განხილვისას.
- 1.3 სასამართლოს საფინანსო-სამიუხურო დამოუკიდებლობის განმდებობა:
- 1.3.1. განისაზღვროდეს ლონისძიებები სასამართლოს საფინანსო-სამიუხურო დამოუკიდებლობის განმდებოებისათვის. უზრუნველყოფილ იქნეს რელური ბიუჯეტის საკამარისომა იმიუქესურ კრიტერიუმებზე დაყრდნობით და ბიუჯეტან დაკავშირებული კონლიტურების მოვარება. ორგანული კანონით დაფუძნდეს, რომ სასამართლოს ბიუჯეტი არ შეძლება იყოს წინა წლის ბიუჯეტზე ნაკლები, განისაზღვროს სასამართლოს უფლება, პირდაპირ წარუდგინოს პარლამენტს ბიუჯეტი, თუ მთავრობა უარს ეწყვის გაზრდილი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.
2. ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა
- 2.1 მოსამართლის დანიმუშრისა და დაწინაურების სისტემის სრულყოფა:
- 2.1.1. დაიხვეწის იუსტიციის სკოლის მსმენელებისა და მოსამართლეთა შერჩევის კრიტერიუმები და პროცედურა; ⁵ შემუშავდეს მოსამართლის დაწინაურების ცხადი, გამჭვირვალე და ობიექტურ კრიტერიუმებზე დაფუძნებული სისტემა, რომელიც დაკავშირებული იქნება მოსამართლეთა შუდმივი პერიოდული შეფასების შედეგებით; ⁶
- 2.1.2. სასამართლოს თავმჯდომარეთა თანამდებობაზე გამწესების პროცედურის, ვადებისა და კომიტეტის თაობაზე არსებული კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ანალიზი და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება;⁷
- 2.1.3. დაინერგოს იუსტიციის უმაღლესი სკოლის მსმენელების, მოსამართლეობის კანდიდატების შეფასების დასაბუთებისა და მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩირვების უფლებანი მუქანიზმი;
- 2.2 მოსამართლის შეუცვლელობის პრინციპის უზრუნველყოფა:
- 2.2.1. დადგენდეს მოსამართლეთა შეუცვლელობის პრინციპი კონსტიტუციით და განისაზღვროს, რომ მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლება შესაძლებელია მხოლოდ დისციპლინური სანქციის ან კანონიერ ძალში შესული გამამტკუნძულებით განაჩენის საუცველზე. შესწავლით იქნეს პრაქტიკში აღნიშული პრინციპებისა და სტანდარტების დაცვის საკითხი;
- 2.2.2. დადგენდეს, რომ სამართლებრივმის პროცედური სამართლებრივი ნორმის განმარტებამ, ფაქტებისა და მტკიცებულებების შეფასებაში შეუცვლელი არის მომართებელი მინისტრის ასეთ იმულო პროცედურის საფუძველით. შესწავლით იქნეს პრაქტიკში აღნიშული პრინციპებისა და სტანდარტების დაცვის საკითხი.

⁵ შეიქმნას და პრაქტიკაში ფარმაციუმ კამდიდატების მფლოდების რეფორმულებით მიმღებისა და დამტებულის ფაქტურის სისტემა, რომელიც შესძლებელის შექმნის შეზრდის შეზრდის კრიტერიუმებით და მდგრადი მომართების ფაქტურის შეზრდის კრიტერიუმებით ასეთ იმულო პროცედურის საფუძველის მიზანის თვით. ვერა და 18. 3 მუზეტი.

⁶ კანონით ზუსტად უნდა განვითარობოს პროცედური და ორგანიზმი. კისებ შეუძლება დაფუძნდება; ამასთან, დაწინაურების კრიტერიუმებით და პრაქტიკური უწევ გამოიყენოს მოსამართლის დაწინაურების კრიტერიუმებისა და პროცედურებისგან.

გამოიწვიოს მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობა, გარდა შემთხვევისა, როდესაც დადასტურებულია კანონის განზრას უხერი დარღვევა.

2.3. ჩანალურებისა და საპენსიო სისტემის უზრუნველყოფა სატრაშორის სტანდარტების შესაბამისად

- 2.3.1.** შემოღებულ იქნეს ხელფასისა და პენსიის განსაზღვრის ერთიანი სქემა ყველა მოსამართლისათვის ერთგვაროვანი და სამართლინი მიღების გამოყენებით; ორგანული კანონით დადგინდეს, რომ მოსამართლეს აქვს შეუტკრიბადი ხელფასისა და პენსიის უფლება, რაც გულისხმობს, მათ შორის, ხელფასისა და პენსიის დაცვას ინფლაციისაგან;
- 2.3.2.** დადგინდეს მოსამართლის ხელფასისა და დანამატის ფიქსირებული იდენტობა კანონით, აღნიშნული ოდენობა არ უნდა უკავშირდებოდეს მოსამართლის საქმიანობის შეფასების შედეგებს;
- 2.3.3.** გადაიხედით თრგანული კანონით განსაზღვრული საპენსიო სისტემა; დადგინდეს, რომ სახელმწიფო უზრუნველყოფის მოსამართლეს პენსიით, რომელიც ოდენობით მასხლოებული უნდა იყოს მის მიზანო სამოსამართლო ხელფასთან; აღმოიფხვრას დასპროტორიული განსხვავება უზრუნველყო სასამართლოსა და კეთილ ინსტანციის მოსამართლების პენსიის ოდენობის შორის. აღნიშნული უნდა განხორციელდეს საჯარო სეტერნში შრომის ანაზღაურების ერთიანი რეფორმის კონტექსტში და საქმიანო რეფორმის გათვალისწინებით, ასევე, ხელფასი და პენსია გარანტირებული უნდა იყოს მაკრიფიკალური პარამეტრების ცვლილებების პირობებში.

3. მოსამართლეთა მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფა

უზრუნველყოფილ იქნეს სასამართლოს მიუკერძოებულობა არა მარტო სამართლებრივდა, არამედ - პასურიკამიუ; მოსამართლები უნდა ზრუნავდნენ, რომ თვალით უზრუნველყონ განახარიცხული მსახურებისამდე თანაბარი მოპერიბით, ყოველგვარი მიკერძოებისა და დისკრიმინაციის გარეშე. რათა დაცულ იქნეს მსარებების უფლება სამართლის განხილვაზე და განიცირულად დაბალანსდეს მათი ინტერესები;

- 3.0.1.** განსაზღვრის კანონისმიერი გარემოებები, რომლის დროსაც მოსამართლების კანდიდატის წარსული საქმიანობა წარმოშობს მართებულ და საფუძლიან ეჭება ამ კანდიდატის მიუკერძოებლობისადმი და წარმოადგენს დამაბრკოლებელ გარემოებას მოსამართლე მისი გამწერებისათვის; დაიხერქოს და მოწესრიცველს სხვა საქმიანობასთან მოსამართლის თანამდებობისა და სტატუსის თავისებადობას; ორგანული კანონით შემოღებულ იქნეს პრიცედურა, რომელსაც მოსამართლე გამოიყენებს სამოსამართლო მოვლენებობათ ამა თუ იმ საქმიანობის შეთავსების შესამოწმებლად და ინტერესთა კონფლიქტის თავიდან ასაცილებლად; დაუქვემდებაროს მოწილირიზება მოსამართლის შეუცვლელობა/კეთილისინდისიერება;
- 3.0.2.** გამოიჩინელდეს მოსამართლების მიერ წარდგენილი ყოველწლიური ქონიერივი დყველარაცების საფუძველზე მისი „პაროსინების შემოწმება“ (integrity checks). ხელისუფლების სტრუქტურაში შეიტმის ორგანო - სასამართლო ინსპექტორატი ან დამოუკიდებელი კომისია, რომელიც შემოწმებს დყველარირებული ფაქტების ნამდვილობას და მოამზადებს, დასკვნას დაუსამუტებელი ქონების არსებობის შესახებ.

- 3.0.3. დაინერგოს ადამიანის უფლებათა ეკრეშული სასამართლოს პრაქტიკა სასამართლოს ობიექტური და სუსტიტუტური მიუკერძოებლობის ტესტით შეფასების სეფროში; გაუმჯობესდეს საპროცესო განონწყვებლობა მოსამართლის საქმის განხილვისაგან ჩამოცილების საფუძვლებთან დაკავშირებით; მოსამართლეთა ეთიკის კოდექსი შესაბამისობაში მოვიდეს ამ პრინციპებთან.
4. დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის დაცვის უზრუნველყოფა და ხელისშეწლებული ფაქტორების პრევენცია
- 4.1. **სასამართლო ხელისუფლების დაცვის შიდა მექანიზმების გაძლიერება,**
- 4.1.1. დაფინანსდეს მოსამართლისათვის ქმური მისაგებელი (legal remedy) - უფლება, მისამართლის ოუსტიციის უმდგრადეს საბჭოს და განხორციელდეს შესაბამისი პრიცედურა, რომელსაც მოსამართლე გამოიყენებს მისი უფლებების, დამოუკიდებლობისა თუ კანონიერი პროცედურების მიმართ რაიმე ფორმით საფრთხის შექმნისა თუ/ან უფლებელყოფის შემთხვევაში. დამოუკიდებელი ორგანიზო აღიმურებოს კანკრეტული ეფექტინი საშუალებებით, დაცვას მოსამართლე შიდა თუ გარე ზეგავლენებისაგან. გამოასწოროს მდგრადულობა ან შესთავაზოს მისი გამოსწორების გზები;
- 4.1.2. განხორციელდეს სისხლის სამართლის მატერიალური თუ საპროცესო კანონმდებლობის იმ ნორმითა იღენტიციური მექანიზმების და შეუცვალოს ის მიღებაში, რომელიც მეტისმეტად ზღუდას მოსამართლის მიხედულების ფარგლებს და არ იძლევა შინაგამი რწევის შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობას; ეს მოვანა უნდა შესრულდეს, მოსამართლეთა კორსესის ფართი ჩართულობით; ასევე, შეწევის ხელი მართლმაციულების პროცესში შემოქმედებითი მიღებაშის გამოყენებას. განხვავეული თანამშეველი (თანამშეველი ან საპირისირო) აზრის შედეგის კულტურის ამღლება;
- 4.1.3. გაიზარდოს რეგიონის მოსამართლეების ჩართულობა სასამართლო სისტემის მართვას თუ მართლმაციულების რეფორმირებასთან დაკავშირებულ საქმიანობაში;
- 4.1.4. შემცირდეს რისკი, რომ საქმეებით გადატევითუად მოსამართლეები არ გახადოს მოწვევლად და უარყოფითი გაცლენა არ მოახდინოს მათი დამოუკიდებლობის ხარისხზე."
- 4.2. **სასამართლოს დამოუკიდებლობის დაცვა გარე ზეგავლენებისგან**
- 4.2.1. გაუმჯობესდეს სასამართლოს/მოსამართლისა და ოუსტიციის უმსალესი საბჭოს/საბჭოს წევრების დამოუკიდებლობის დარღვევის, მათ საქმიანობაში უკანონო ჩართვისა თუ ზეწოლის შემთხვევებზე რეაგირებისა და პასუხისმგებლობის სისტემა;
- 4.2.2. განხორციელდეს „სასამართლოს უპარტიულემულობის“ საკანონმდებლო ფორმულირების ახლაურად გააზრება და რეფორმირება;

* კანონით უწდებ განხილულის შემთხვევაში, როგორც მოსამართლის მომზღვევისა ან თუ ის საქმის გამოიდება მომვალი გამოიხილავის იმდე საქმის მის ჩანაწერებისა ან თუ ის უკანონო მოსამართლის გამოიდება მომვალი მისამართლის მიხედვით.

* ამ მოწილით დოკუმენტ უწდებ მიუწვდებას ზეწოლის შემთხვევით. ღამისამართლისა და სპეციალური მისამართლის მიხედვით უკანონო მიუწვდებას დასტურებული სისტემა, საქმისა წილით სისტემის ამონირებული მცირების გამოიწვევით სწორი სამსახურის სისტემის მომვალობისა და კონკრეტული სტრუქტურის შემთხვევაში განხილული მიზანით. ხდება შეწევის საქმის ჩართვის დატევით შემოქმედება და ფაქტი აღტესტირებული გადაწყვეტილ საშუალებების გამოყენება.

- 4.2.3. გაძლიერდეს საზოგადოებასთან სასამართლოს უფექტიანი კომუნიკაცია, გამოითავრდეს სპიკერ-მოსამართლის ინსტრუმეტი, ¹⁰ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ და სასამართლომ გააუმჯობესონ პროცესულად ინფორმაციის დროული მიწოდება მედიისა და საზოგადოებისათვის;
- 4.2.4. ხელი შეეწოს სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და ავტორიტეტის დაცვას, საზოგადოების (პოლიტიკურები, ფურნალისტები, ადვოკატები და სხვა) ცნობიერების განვითარებას საქმეთა განხილვის გაშუქების კულტურის ამსახურისას და ასევე, მოსამართლის, სასამართლოსა და სასამართლო გადაწყვეტილების „დასაშემნი“ კინტიკას“ ფარგლებთან დაკავშირდებით; სასამართლომ აქტიურად ითანამდებობლის ამ პრინციპებთან ადვოკატებისა თუ ფურნალისტების პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისობისათვის.
- 4.3 დამოუკიდებლობისა და შეიცვრმოებლობის თვალსაჩინოების გაზრდა და დამატებულის პრეცენტი**
- 4.3.1. ხელი შეეწოს დამოუკიდებლობისა და მიუკრძოებლობის თვალსაჩინოების უზრუნველყოფას სასამართლო პროცესის წარმართებისა თუ გადაწყვეტილების მიღების დროს; გაძლიერდეს მოსამართლოთა წარელება, თუ როგორ შეინარჩუნონ მიუკრძოებელი და პოლიტიკურად ნეიტრალური მსაჯულის აეტორიტეტი; ამსახურდეს მოსამართლებრივ აუქციუნებების „ვალდებულების“ დაცვის ცნობიერება, მათ შორის- საქმეებზე კომინტარისა თუ მათ წინააღმდეგ მიმართულ კინტიკაზე პასუხის გაცემისაგან თავის შევავებისა და კონკრეტულ საქმეებზე შედიასთან მათი ურთიერთობის შეზღუდვების საკითხებში;
- 4.3.2. შემუშავდეს დამოუკიდებლობისა და მიუკრძოებლობის თვალსაჩინოების შემოწმების სისტემა და მეთოდიკა;
- 4.3.3. დაინტერგოს იუსტიციის უმაღლესი სამჭიდოს მიერ უკველწლიურად ანგარიშების გამოწყვეტების პრაქტიკა კორუფციის წინააღმდეგ შრძოლის, გატარებული ღონისძიებების უფლებამობისა და მიღებული გადაწყვეტილებების შესახებ;
- 4.3.4. ამაღლდეს სასამართლო გადაწყვეტილების დასაშუალებულობის ხარისხი ¹¹ დასაშუალებულობის შემოწმების კინტირიტომების დადგენით; გაუმჯობესდეს სასამართლო გადაწყვეტილებების გამოქვეწების არსებული პრაქტიკა.

II. ანგარიშვალდებული მართლმსაჯულების უზრუნველყოფა

სტრატეგიული მიმართულების განვითარება

ანგარიშვალდებული მართლმსაჯულება გვლისხმობს როგორც მოსამართლისა და სასამართლო სისტემის ანგარიშვალდებულებას გადაწყვეტილებების კანონიერებაზე, ¹² გონიერულ ვადში საქმის წარმოებაზე, ქვეცის სტანდარტებისა და სამოსამართლო უთიოს ნორმების დაცულება, ასევე პრიცესისა და სისტემის ღიაობას, მოსამართლოთა დამოუკიდებლობისა და მიუკრძოებლობის ფასულობის დაცვაზე,

¹⁰ მეცნ. ინფორმაცია იხილეთ მეცნიერებულების მაუმ. გერმა 15, 4 პუნქტი.

¹¹ მეცნ. ინფორმაცია იხილეთ ხაზმისა და მოსამართლებულების თავმ. გერმა 18, 4 პუნქტი.

¹² ანგარიშვალდებულების ეს უნიტარუმის აუდიტორული მისამართლებულების უმაღლესი სტანდარტების ფასულობა მისამართლებულების უმაღლესი სტანდარტების და სამოსამართლო სისტემის დაცულება, ასევე როგორც ინფორმაციური მისამართლებული ისტ მოსამართლო სისტემის მარტივობა, მათთვის უზრუნველყოფა, სამოსამართლო და სწავლა მართლდებულებით.

სასამართლოსა და მოსამართლის ანგარიშვალდებულების შექანიზმების დახუცწასა და სასამართლოსადმი საზოგადოების წდომის განმტკიცებაზე.

ძირითადი გამოწვევები

1. სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფუძვლების ხარვეზიანობა:
მოქმედი კანონმდებლობა მკაფიოდ არ განსაზღვრავს მოსამართლეთა სამართლებრივ პასუხისმგებლობას სამართლწარმოების განხორციელების პროცესში კომუნიკაციის წესების დარღვევისა თუ არასამოსამრთლო საქმიანობისას სხვადასხვა გადაფიქმის არსებობისას. საონადოდ არ არის დაკანკრიტებული და გამოყნული, თუ რა მიზნევა მოსამართლის მხრიდან სამართლებრივ თუ დისკილინურ დარღვევად.
2. სამოსამართლო ეთიკის წესების გაუმჯობესება:
ეთიკის წესები არ შეიცავს ზუსტ განმარტებებს ქცევის სტანდარტებთან დაკავშირებით. საჭიროა, ეთიკის წესები დაზუსტდეს პრაქტიკაში გამოყლებილი წემთხვევების ანალიზის შედეგად, რათა მოსამართლებმა მიიღონ მაქსიმალურად სრული და მკაფიო ინფორმაცია ქვეყნის სტანდარტებთან მიმართებით.
3. დისკილინული სამართლწარმოების ნაკლები გამჭვირვალობა და ელექტრონული საქმისწარმოების არასრულობა:
ელექტრონული საქმისწარმოების პრიორამა უზრუნველყოფს დისკილინური სამართლწარმოების პრიორულობების გამჭვირვალობას.
4. სასამართლო სისტემის ნაკლები კომუნიკაცია საზოგადოებასთან:
გადასახედია კომუნიკაციის სტანდარტები სასამართლოსა და გარე მხარეებს შორის, დასახვერი ინფორმაციის მოხელეების - მონაწილე მხარეებთან, სასამართლოს/მოსამართლის შედიასთან და საზოგადოებასთან კომუნიკაცია. შესაქმნელია ეფექტური ფორმები საზოგადოების სამართლებრივი ცოდნის ამაღლების კუთხით და ინფორმაციის გაერთიანების უფლებურობისათვის.
5. სასამართლო სისტემაში წარმოების არაერთგვაროვნება და ანალიტიკური მიმართულების თანამდებობების სტანდარტის არასრულობა:
სასამართლო სტატისტიკის წარმოების პრინციპი ხარვეზიანია და ერთიანი მეთოდოლოგიით ვერ ხორციელდება. არ არსებობს ერთიანი პროგრამული უზრუნველყოფა და ვერ ხდება სასამართლო ინსტანციებს შორის ინფორმაციის გაცვლა. სათანადოდ არ არის განვითარებული სტატისტიკური ინფორმაციის დამუშავებისა და ანალიზის შეთანხმულობა. სასამართლოს სტატისტიკა ნაკლებად არის მომზადებელზე ორიენტირებული. ადგინისტრირების პროცესში სათანადოდ არ გამოიყენება სტატისტიკური და ანალიტიკური ინფორმაცია.
6. სასამართლოს ვანგვრდებზე ანგარიშებისა და ინფორმაციის არასრულად, არასისტემატურად და ერთიანი სტანდარტის დაუცველად გამოიქვეწება; საზოგადოების წინაშე ანგარიშებალებულებისას ეფექტურად არ გამოიყენება სასამართლოს ვანგვრდები (სოციალური შედება). სიტრემატურად არ კვეყნდება სასამართლოების ანგარიშები და სხვა ინფორმაცია, რაც ართველებს დაინტერესებული პირებისთვის საერთო სასამართლოებზე ინფორმაციის მოღვაწასა და გაანალიზებას.

ამოცანები და მთავარი პროგრამები

1. მოსამართლეთა სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საფუძვლებისა და ეთიკის წორმების დახვეწა, სერთაშორისოს სტანდარტების შესაბამისად:

ამოცანა გულისხმობს საფუძვლების, სტანდარტებისა და ნორმების გადახედვას და იმ ქმედებათა სიცხადესა და განკურებულიშვილის მოსამართლე ავებს პასუხს.

- 1.1. **მკაფიოდ გამომიქმნის და უფრო ეძადი განხდეს მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის სახეები და საფუძვლები**, სამოქალაქო, სისხლის სამართლის, ადმინისტრაციული და დისკიპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლები კანონები და/ან რეგულაციები ჩამოყალიბდეს ისე, რომ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა და თავისუფლება არ მოექცეს არასათანადო ზეწოლის ქვეშ. გადაიხედოს უფლებამოსილების გადამეტებისა და სამსახურებრივი გულგრილობის დისპოზიციები. დაიხევეროს სისხლის სამართლის კოდექსის ის ნორმები, რომლებიც ეხება მოსამართლეთა პასუხისმგებლობას სამსახურებრივი უფლებას განმორცელებლისა, რათა მკაფიოდ განისაზღვრის, რა შემთხვევებში სცდება მოსამართლის ქმედება დისკიპლინურ საზღვრებს. ჩამოყალიბდეს დამაბანქებული და სამართლიანი დისკიპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლები, რომლებიც გამოიიყენავს მართლშობისა თუ სამართლებრივი შედეგობის სამართლის მოსამართლის პასუხისმგებლობას. რეაგირების გარეშე არ დარჩეს შემიერ გადაცდომის ფაქტები.
- 1.2. **დონხელების სამოსამართლო გთივის წესები**, რათა მართლშობაჯულების განმახორციელებებში მიუნ პროფესიული გთივის შეაფიც განსაზღვრული წესები გამოიყენონ თანმიმდევრულად და გამჭვირვალედ, სამართლიანი და უფექტური სასამართლოს უფლების გათვალისწინებით. ეთივის წესების უფექტურობისთვის მნიშვნელოვანია, დამუშავდეს ეთივის წესების სახელმძღვანელო პრინციპები, მოწესრიგდეს „საქართველოს საკრიტიკასამართლოების მოსამართლეთა დისკიპლინური პასუხისმგებლობისა და დისკიპლინური სამართალწარმოების შესახებ“ კანონისა და ეთივის წესების ურთიერთობისამართება.
2. **სამოსამართლო საქმიანობაში გადაცდომებისა და სისტემიში კორუფციის პრევენცია:**
- განვითარდეს მოსამართლეთა და სასამართლო მოხელეთა გადაცდომების პრევენციის მექანიზმები, სისტემა ორიენტირებული იყოს არა დასჯაზე, არამეტებული გადაცდომებისა და დარღვევების წინა პირობების იღენტიფიცირებაზე, ანალიზა და მათ აღმოფხვრებაზე.
- 2.1. **დისკიპლინური გადაცდომების პრევენცია**, დისკიპლინური გადაცდომების თავიდან ასაცილებლად მნიშვნელოვანია, გამოიიღდეს ქცევის სტანდარტების სწავლების კომპინენტი და მოსამართლეთა ინფორმირებულობისთვის პერიოდულად იმართებოდეს ტრენინგები გაურცელებულ დისკიპლინურ დარღვევებისა და გადაცდომებზე. მოსამართლეთა და საქმეთა კონფიდენციალურობის დაცვით განხორციელდეს მოსამართლების სათანადო მხარდაჭერა-კონსულტაცია ეთივის ნორმების დაცვასთან დაკავშირებით.
- 2.2. **შეიქმნას სასამართლო სისტემაში კორუფციის პრევენციის სისტემური მექანიზმები¹³** დააწერებას ქანქბრივი დეკლარაციების წარმოების განახლებული წესი, „საჯარო სამსახურში ინტერესთა შეუთავსებლობისა და კორუფციის შესახებ“ კანონის შესაბამისად, ასევე, მიმიწოდებულებისა და სამართლის პერიოდულად მიეწოდოს ინფორმაცია, ჩატარდეს ტრენინგები/სწავლება კორუფციასთან დაკავშირებით, ანგარიშულდების მექანიზმების გასაძლიერებლად.

¹³ ქანქბრივი ძრული კორუფციული სტრუქტურების და სამოწმეული კომიტეტის გათვალისწინებით.

3. მოსამართლეთა დისციპლინური სამართალწარმოების სამართლიანობისა, გამჭვირვალობისა და ეფუძიანონბის უზრუნველყოფა: განვითარდეს არსებული დისციპლინური სამართალწარმოების პროცესი, გადაიხედოს გადაცდომების გამოვლენის გზები და დაიხვეწოს დარღვევებზე რეაგირების მექანიზმები. გადაცდომებზე რეაგირების/პასუხისმგებაში მიღების ფორმები ჩამოყალიბდეს ისე, რომ, ერთი მხრივ, ორიენტირებული იყოს მოსამართლის ინსტრუქტის მატიკისცემასა და მოსამართლეთა განვითარებაზე, ხოლო, მორე მხრივ - საზოგადოებისა და განმდებადებლის ინფორმირებული იყოს მოსამართლის გამჭვირვალობაზე, საკრიაპირის პრაქტიკის შესაბამისად.
- 3.1. **უზრუნველყოფილ ერთეულების დაცულისტის სამართალწარმოების პროცესის ონერებულობა, რათა გამოირიცოს უსაფუძლო სახდელის დაკისრების რისკი. კანონის გაიწეროს პროცესის მიზნები, გამოირიცოს სამართლებრივი შეცდომის (legal errors) საფუძველზე დასციპლინური პასუხისმგებლობა.¹⁴**
- 3.2. **უფლებული ამოქმედების „მართლმასაცულების რეფორმის მესამე ტალღით“ გათვალისწინებული ინსტრუმენტის ინსტრუქტი, მისი დამტკიცებულობის დაბრუნებით განანტიკინის პრაქტიკის უზრუნველყოფის გათვალისწინებით.**
- 3.3. **შეკრინას სამოსამართლო საქმიანობაში გადადომების გამოყლების ქსერითი მექანიზმები, შესწავლით იწეს, შემუშავდეს და დაინტეგროს გადადომების გამოყლების ალტერნატიული გზები. ასევე, საზოგადოების ცნობიერების გასაზრდელად გააქტივირდეს ინფორმაციის გავრცელება სამოსამართლო ეთიკის წესებზე, საჩივრით მიმართოს უფლებაზე.**
4. საზოგადოების წინაშე სასამართლო სისტემის ღიაობის უზრუნველყოფა და ანგარიშვალდებულების აღმის გაძლიერება:
- განვითარდეს საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების სახეები, ფორმები და ინფორმაციის გაფრცელების მექანიზმები, საზოგადოებისთვის სისტემატურად და პრაგეტიკულად ინფორმაციის მიწოდებითა და უფლებური კომუნიკაციით, რისთვისად სასამართლოში უნდა განვითაროს ანგარიშვალდებულების სახეები.
- 4.1. **დახმარების სტატუსტუმი ფორმები. ანგარიშვალდებური ანგარიშები და მათთვის გადამდებარების მექანიზმები. სასამართლო სისტემის ყველა ინსტანციისა და სტრუქტურისთვის უნდა არსებობდეს სტატისტიკის წრმოების ერთგვარივანი მეორედოლოგია და შესაბამისი ელექტრონული პროგრამები. ასევე, როგორც სასამართლოებმა, ისე იუსტიციის უმაღლესმა საჭირო და იუსტიციის უმაღლესმა სკოლამ განსაზღვრონ და დაწერებულ ანალიტიკური დოკუმენტების მოწაადების და გამოქვეყნების წესი. ას პარტექსტი დასახური და გადასახედია საჯარო ინფორმაციის გაცემის პრაქტიკა. ასევე, იუსტიციის უმაღლესი სამჭირო სასამართლოების დეპარტამენტის, იუსტიციის უმაღლესი სკოლის ფინანსების თაობაზე ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. სასამართლოებში სისტემატიკულად გაიმართოს ტრენინგები საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელი პირებისთვის, საზოგადოებისთვის ინფორმაციის დროულად და ეფექტურად მიწოდების მიზნით.**
- 4.2. **ამოქმედებს საზოგადოებისთვის კომუნიკაციის უფლებამი მექანიზმები.¹⁵ მოსამართლების, სასამართლო მოხელეებისა და სისტემაში მომუშავე თანამშრომლებისთვის შემუშავდეს სტრატეგია მხარეებთან, მედიასთან, ხელისუფლების სხვა შეტყობისა და საზოგადოებისთვან კომუნიკაციისთვის. მედიასთან კომუნიკაციისთვის შეირჩინებ/გადამზადდენ სპიკერ-მოსამართლეები**

¹⁴ კურიულ მოსამართლეთა საკონსულტაციო სამსახური (CCJE) დასკვნა № 3, 55 პარაგვაული შესაბამისად.

¹⁵ ასევე, ინდიურ დამოუკიდებლობა, გვირდი 11, 4.2 პრეცედენტი.

და საზოგადოებასთან ურთიერთობის სპეციალისტები, გავრცელდეს ინფორმაცია სასამართლოს კენჭვერდებისა და სხვა საკომიტეტისა და სასამართლოს საქმიანობაზე (მათ შორის - დასტური სასამართლწარმოების პროცესს შესახებ).

- 4.3. მსჯელობის საგანი გახდეს კვლევები, რომელიც საზოგადოების წდობას აფასებს მართლმაჯულებისა და სასამართლო სისტემის თაობაზე. ამასთან, ჩატარდეს სისტემის შიდა კვლევები, რომელიც გამოავლენს სასამართლოს ანგარიშვალდებულების ნაკლოვანებებს. კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით შეიქმნას რეაგირების პოლიტიკა/სტრატეგია.

III. ხარისხიანი მართლმსაჯულებისა და პროფესიონალიზმის უზრუნველყოფა

სასამართლო სისტემის გამართულად ფუნქციონირების არსებით ასპექტს ხარისხიანი მართლმსაჯულება წარმოადგენს. მართლმსაჯულების ხარისხი, ფართო გავეხით, სასამართლოს გადაწყვეტილებების ხარისხიან ერთად მოიცავს სასამართლო მომსახურებასა და სხვა ასეულებას, რომელიც რელუანტურია მართლმსაჯულების სისტემის ეჯექტურად უსწევრებობირებისთვის. ხარისხს შეიძლება განაპირობებს სისტემაში მომზეავე მოხელეების, კომეტენტურია და პროფესიონალურისმა, რომელიც მიღილებული მაღალი პოტენციალის, კოდა კვალიფიკაციის შექმნე პირების მოზიდვით, მათი მოტივაციისა და კვალიფიკაციის უზივეტი ამაღლებით. ამასთან, მინისტრებისგან სასამართლწარმოების ხარისხის გაზომებისა და შეფასების ინსტრუმენტების შედებითი განვითარება.

ძირითადი გამოწვევები

1. მოსამართლეთა და სასამართლო მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება: სისტემატური ზრუნვა მოსამართლეთა პროფესიონალ ზრდასა და უწყვეტ განვითარებაზე, ასევე სასამართლოს მოხელეთა კვალიფიკაციის დონის ამაღლებასა და შუდრმი გაუმჯობესებაზე.
2. მოსამართლეთა და სასამართლო მოხელეთა ინდივიდუალური შეფასების სისტემის დაწერება:¹⁶

დასაწერება ინდივიდუალური მოსამართლის შესაძლებლობებისა და მის მიერ შესრულებული სამსახურის ხარისხისა და ოფიციალური შეფასების სისტემა. საჯარო საშასხვაოების შესახებ ახალი კანონის ამოქმედებასთან ერთად სასამართლო მოხელეთა საქმიანობის ხარისხისა და დაწინაურების სისტემა არ არის განვითარებული.

3. გადაწყვეტილებების დასაბუთებელულობის ხარისხი:¹⁷
- გადაწყვეტილებების ხარისხის გასაუმჯობესებლად უფლებურად არ გამოიყენება უზრუნველისი, საკონსტიტუციო თუ საერთაშორისო/რეგიონალური სასამართლოების პრაქტიკა.

¹⁶ ფრანგის მისამართლება სკომიტეტის სტატია (CCIE) დასკვნა #17.

¹⁷ ფრანგის მისამართლება სკომიტეტის სტატია (CCIE) დასკვნა #11 - სასამართლო გადაწყვეტილებების ხარისხი: გუნის ნიშანულებისა და დამატების წილადები მიმდევან ბიური (UNODC) რეკომენდაციები, მათთვისაცდებს მოკავშირებლისა და შემასტებელების გაძლიერება, გუნის ფიზიკური და ფინანსური 2011 (Resource Guide on Strengthening Judicial Integrity and Capacity).

ამოცანები და მირითადი პროგრამები

1. **მაღალკულიფიციური კადრების მოზიდვა და შენჩევა:**
ამოცანა მიზნად ისახავს აქტივუარებს მდალკულიფიციური კადრების მოზიდვის, პოზიციებზე სწორად შეჩევისა და მთა მუდმივი გადამზადების მიზნით.
1.1 შეიქმნას წინაპირობები სასამართლო სისტემაში საუკუთესო პოტენციალის მქონე კადრების დასასამართლად და მაღალკულიფიციური კადრების მოტივაციის სამართლებრივ, იუსტიციის უძლესი სკოლის შემცირები უზურნევლყოფილი იყოს ადგევატური სტატენითი, გაუმჯობესდეს სკოლაში სასწავლო პროცესი და შეიქმნას მოსამართლების ვანდიდატთა სარტყერვი სის.
1.2 მოუღვარისადმი გატინის მოსამართლოსა და სასამართლო მოხელის პროფესიას სტუდენტებასა და სამართლებრივისამდებრივი მოსამართლოს პროფესიის პოსტულარიზაციისათვის მერიოდულად განხორციელდეს საინჟინირებო და სხვა სახის აქტივობები უმძლეს საწავლებლებშია და სხვა აკადემიურ წრეებში, სამართლისმომნების ასოციაციებში, ლუქობრივი, სემინარებისა და სოციალური ქსელის საშუალებით.
2. მოსამართლეთა და სასამართლო მოხელეთა საწყისი მომზადებისა და განვითარების განათლების ხარისხის გაუმჯობესება:
ამოცანა გულისხმობს საწყის მომზადებას და განვითარებადი გადამზადების/სწავლების ჩათვლით საგანმანათლებლო სისტემის ეფექტურად განვითარებას, რაც ხელს შეუწყობს მოსამართლეთა და სასამართლოს მოხელეთა პროფესიონალიზმის ზრდას. მოსამართლეთა უკადო განვითარება და შეფასების სისტემის დაკვირვება განაპირობებს სწავლებისა და განვითარებიდი განათლების სავალდებულობას.
2.1 გაუმჯობესდეს იუსტიციის უძლესი სკოლიში მსმენელების მიღების პროცესი, რისთვისაც მოსამართლეთა საკალიფიკაციი გამოდა და სხვა მოსამართლებული პროცესები განვითარდეს იმ გამოწვევების გათვალისწინებით, როგორიცაა 3-წლიანი საგამოცდო ვადის გაუქმება და მოსამართლეთა უკადო გამწერება. გაიხარიდოს მსმენელთა სწავლების ვადა და დაიხვეწოს სწავლების მეთადები, შემზადეს და დაინტერგოს სადამის სწავლების ეფექტური პროგრამა.¹⁸
2.2 გაუმჯობესდეს იუსტიციის უძლესი სკოლაში მსმენელთა სწავლების პროცესი, სწავლების ხანგრძლივობის ვადის გაზრდის საჭიროების გათვალისწინებით, აღნიშნულის მისამართებად განხორციელდეს სკოლაში სწავლების პროცესის და სასამართლოს სტაუროების მონიტორინგი, მომზადებს შესაბამისი ანალიზი და კვლევები. აღნიშნულის საფუძვლზე მომზადდეს იუსტიციის უძლესი სკოლის რეფორმის.
2.3 დახმარებულის მოსამართლეებისთვის განვითარების სწავლების/გადამზადების სისტემა - შემუშავდება და დაანერგოს მოსამართლეთა სავალდებულო გადამზადების სისტემა, შემოღებულ იქნეს წლის განმავლობაში სავალდებულო სწავლების საათები, გამოყენებულ იქნეს კონკრეტული კურსის საჭიროების გამოთვლისა და მისი შეფასების მექანიზმები.
2.4 უზრუნველყოფილობის იუსტიციის სასამართლო სისტემის მოხელეებისა და სხვა თანამშრომლებისათვის გადამზადების, ცოდნისა და უნარების მუდმივი განვითარება. დამუშავდეს თანამშრომელთა გადამზადების აღტერნატიული პროგრამები.
2.5 უსტყოდის უძლესი სკოლაში უზრუნველყოფილობის იუსტიციის მოსამართლეთა და მოწვევული სპეციალისტების მაღალი კვალიფიკაცია სწავლების ხარისხისა და

¹⁸ „აუსტრიის უძლესი სკოლის წესახს“ სამსახურის კონკრეტული კონკრეტული წელის 2017 წლის 8 თებერვლის ცდილობების თანახმად.

ეფუძნულობის გასაუმჯობესებლად - კვალიფიციური კადრის წაზახე დაინერგოს სწავლების თანამედროვე/ინოვაციური და ინტერაქტიული მიდგომები. აღნიშნული ამოცანების უზრუნველსაყოფად სკოლა გაძლიერდეს ინსტრუკულური თვალსაზრისით.

3. მოსამართლების, სასამართლო მოხელეთა, სხვა თანამშრომელთა საქმიანობის შეფასების სისტემის გაუმჯობესება და მათი მოტივაციის უზრუნველყოფა: დაინერგოს და ამოქმედდეს შეფასების ეფუძნული მექანიზმები, რომლებიც ორიენტირებული იქნება სასამართლო მოხელეთა და სხვა თანამშრომელთა განვითარების საჭიროებების გამოვლენაზე. მთთვეს ღირებული უკუკავშირის მიცემაზე, მათ წახალისებასა და მოტივაციის ამაღლებაზე.
- 3.1. დაინერგოს მოსამართლეთა შემცველ განვითარებაზე ორიენტირებული პერიოდული შეფასების სისტემა. განვითარებული მოსამართლეთა პერიოდული შეფასების სისტემა, რომელიც მოსამართლეთა საქმიანობაში არსებული პრობლემების იდენტიფიცირებას მოახდენს და განსაზღვრავს მოსამართლეთა დაწინაურების საფუძვლებს (წოდებრივი წახალისება). შეფასების შედეგები აისახება მოსამართლეთა კარიერულ წინსვლაზე, რაც უფრო გაზრდის შეფასების პროცესის მნიშვნელობას და ეფუძნულობას. შეფასების პერიოდულობა, კრიტერიუმები და ფორმები უნდა იყოს მაქსიმალურად დახვეწილი, ოპტიმალური და ამომწურავი, აღნიშნულის თაობაზე ამომწურავად იყოს ინფორმირებული სასამართლო კონტაქტი.
- 3.2. ამოქმედდეს სისტემის მოხელეების და სხვა თანამშრომელთათვეს შეფასების სისტემა - საჯარო სამსახურის „შესახებ“ საქართველოს კანიკის შესაბამისად, უზრუნველყოფილ იყოს სასამართლოს მოხელეება, რანგირება, სერტიფიცირება და მოხელის კარიერული განვითარება, წინსვლასა და დაშასურებაზე ორიენტირებული სასტემის ჩამოყალიბებისთვის.
4. სასამართლო სისტემის ხარისხის გაზომვის ინდიკატორებისა და სტანდარტების განვითარება: ამოცანა გულისხმობს სასამართლო სისტემის ხარისხის გაზომვის პარამეტრებისა და ინდიკატორების შემდგომ განვითარებასა და დანერგვას, განსაკუთრებით ხარისხის გაზომვის ისეთი კომპონენტების დახვეწის, როგორებიცაა: სამართლწარმოების ხანგრძლივობა და გადაწყვეტილებების ხარისხი, სასამართლო მოშაბაზურების მიწოდება და მომზამერებელთა კმაყოფილება. ამის თანმიდევად, მნიშვნელოვანია, კოთარდებოდეს და ინურგებოდეს საქმიანობის ხარისხის სტანდარტები.¹³
- 4.1. განვითარდეს ხარისხის გაზომვის ინდიკატორები. შემუშავდეს ორგანიზაციის მიწოდათა და სტანდარტულობისა და მომზაბურების როგორც მიდა (თანამშრომლები), ასევე გარე (მომზარებლები) მომზარებელთა ხარისხის გაზომვის ინდიკატორები.¹³
- 4.2. დაინერგოს/განვითარდეს ხარისხის სტანდარტები და მუდმივად განახლდეს გადაწყვეტილებისა და სხვა სპრინტის დოკუმენტების ხარისხი, კურსოდ: შემუშავდეს სასამართლო გადაწყვეტილებების დასაბუთებულობის მეთოდოლოგია და კრიტერიუმები, შეიქმნას ერთიანი საქმისწარმოების

¹³ CEPEI-ის მიერ მიღებული დოკუმენტის „მომზაბურების ხარისხის გაზომვის“ მიზევვით უნდა გაიზომოს შემდეგ კანონიქმები: (1) პრეფექტორი და გადაწყვეტილების ხარისხი, (2) სასამართლო მომზაბურების მიწოდება, (3) მომზარებელთა კმაყოფილება - CEPEI (2016) 12 ჩირალშაველების უდისტანციის ეტაპით კამისა (CEPEI) მიზანშემავლების ხარისხის გზობება.

სტანდარტი (ზრძანებულის, სხვა დოკუმენტების უნიფიცირება, საქმის წარმოების გადები, პროგრამა) და სახელმძღვანელო პრინციპები სამოსამართლო უფლებამოსილების უფლებურად განხორციელების (განსაკუთრებით დაცვირთული მოსამართლებისათვის) და მოსამართლეთათვის სტრესის მართვის თაობაზე.

4.3. სასამართლო პრაქტიკის შესწავლისა და განზოგადების მუქმიზმის დაზენა-სარისხიანი და ხელისაწყდომი მართლმასჯულების განხორციელებისთვის ერთ-ერთ წინაპირობას ერთგვარიერან პრაქტიკის განვითარება და მისი შემდგომი დაწერება წარმოადგენს. უზრუნველის სასამართლოს პრაქტიკის განზოგადების გარდა, გაცემურდეს, როგორც საერთოდაც სასამართლოს, ისე საერთაშორისო/რეგიონალური სასამართლო პრაქტიკის შესწავლა, დამუშავება და რაც შეიძლება უფლებური ფორმით მიწოდება მოსამართლებისა და სასამართლო მოხელეებისთვის. ამ მომართულებით განსაკუთრებით გასაძლიერებელია ერთგვარიერანი პრაქტიკის დაწერების სამუშაოები, მოსამართლეთათვის პერიოდული სემინარების, ლექციებისა და შეხვედრების სახით. ასევე, გასამრტივებელია სასამართლო პრაქტიკის მომზების მეთოდები. საერთო სასამართლების სისტემაში სასამართლო პრაქტიკის შესწავლისა და განზოგადების შედევები ხელმისაწყდომი გახდეს მოსამართლებისა და სასამართლო მოხელეებისათვის ყველა დონეზე.

IV. სასამართლო სისტემის უფლებითანობის უზრუნველყოფა

სასამართლო სისტემის ხარისხთან ერთად, სისტემის უფლებითნობა მართლმასჯულების უმთავრესი კომპლექსურია, რომელიც ასევეს სხვადასხვა საერთაშორისო დოკუმენტი ჰქონდება.²⁰ გარდა ამისა, უფლებით მართლმასჯულებაზე აღნიშნულია ადამიანის უფლებათა საყოველათა დყულარაციაში, რომლის მეტ მუხლის მიხედვით: -ყველას, ვისაც დაურღვა კომსტრუციითა და კორმინიტ მინიჭებული ძირითადი უფლებები, უნდა ქიმიკებს სამართლებრივი დაცვის უფლებიანი საშუალება კომპეტენტური ეროვნული სასამართლებისაგან.²¹ უფლებითნობა თავისთვავად არ არის მიზანი, იგი უფრო საშუალებაა ხარისხიანი სასამართლო სისტემის შესაქმნელად და სამართლის უზრუნველისის განსამტკიცელად.

მირითადი გამოწვევები

1. სასამართლოში მომართვითანობის ზრდა და სამუშაოს შესრულების ხარისხის გაზიარების სტატუსის სისტემა:

მოლო ათწლეულის განმავლობაში სისტემატურად იზრდება სასამართლოში მომართვითანობა, განსაკუთრებით-სამოქადაქი საქმეების მიმართულებით,²² რაც სასამართლოს მხრითად უფლებურ რეაგირებასა და სისტემის სააპარატო დოლილებებს საჭიროებს. მოსამართლეთა²³ და სასამართლის მოხელეების

²⁰ მთვარი, უპირველეს კულტურას, აგრძინის უფლებითი კულტურული კუმინისტური კომიტეტის მე-6 ნუბელის მირცელი სწორებ უფლებათ მართლმასჯულების მიერება: „ამოქადაქი უფლებათა მომართულობისათვის ამ წილებით მისამართობისათვის მისამართობისათვის მისამართობისათვის კადას ქქს ურთესულ გვდამი მისა საქმის სამართლების და საქმეები გმირების უფლებას კმინის საფლავებზე შემნიღი, დამუშავდებული და მოუკირდებული სამართლების მიერება.“

²¹ კომიტეტი 2016 წლის მოწლიური ინსტანციის სასამართლების შემსრულებელი სტატუსის რისტრინგის სტატუსი. ხლო 2010 წლისთვის უფლებათ მომზები.

²² 2016 წლის მომართვითი სამოქადაქის უფლებით სასამართლის გამოყენებით, 280 მოსამართლე იყო, ხლო შემცირების რაოდენობის გაზიარებითა და 319-ს უტესებებით.

- რაოდენობა არასაკმარისია ხარისხიანი და სწრაფი მართლმასულების მისაღწევად, რაც განაპირობებს სასამართლოში ნაპთად დარჩენილ მრავალ საქმეს, საქმეთა განხილვის საპროცესო ვადების დარღვევას, გადაწყვეტილების მომზადების ვადების დარღვევას, გადაწყვეტილებათა არასათანადო დასაბუთებას და ა.შ.
2. საქმეთა განაწილებისა და მართვის ნაკლებად ეფექტური მოდელი:²³
საქმების განაწილებისა და მართვის აღნიშნული მოდელი²⁴ ხარებზიანია და ვერ ითვალისწინებს მოსამართლეთა და სასამართლო მიხელეთა თანამარ და გონიერობა დატვირთვას, აღნიშნული შეიცავს დამოუკიდებლობის ხელის შემშენებლივ საფრთხეებს. საქმეთა მართვის დღვევანდელი სისტემა მოქმედებს სასამართლოს საქმიანობის ეფექტურიანიბაზე პ და ხელს უშლის როგორც მოსამართლეთა, ისე მოლიანად სისტემის პროცესულობას.
  3. სასამართლო სისტემაში მართვის/მრეცხველობისა და ადმინისტრირების ეფექტურობის ნაკლებობა:²⁵
სასამართლოს სპეციალისტ გამომტანაზე, მეწრებზენტის არასათანადო განვითარებული სიმბლურეები, რომელიც არ არის პირველი მნიშვნელობის პრიორიტეტი, სათანადოდ ვერ უშმარება იუსტიციის უმაღლეს საბჭოსა და სასამართლოებს ეფექტურად ფუნქციონირებაში. საერთო სასამართლოებსა და იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გადასახედია მართვისა და ადმინისტრირების რიგი მიმწოდებულებები.
  4. ელექტრონული საქმისწარმოების ხარებზეთ და ინტეგრაციის ნაკლებობა:
საერთო სასამართლოებში მოქმედი ელექტრონული საქმისწარმოების პროცედურაში მოძველებული სერვერული ინფრასტრუქტურით განახლების პროცესია, რაც ვერ უზრუნველყოფს პრივატის შემომოქმედთა და შემწირებული ეცნობების ინტეგრირებას.
  5. სასამართლო სისტემის მატრიცალურ-ტექნიკური და ტექნოლოგიური ინფრასტრუქტურის განვითარების არასაკმარისი დონე:
სასამართლოს პრიორიტეტების შესაბამისად, პერსისტენტულად განსახლებულია მატრიცალურ-ტექნიკური ზაზა. სასამართლოებში სასამართლო სხდომის დარბაზები და მოსაცდელი სიექცეული მცირება. საქმეთა შზარდი წაკადის პირობებში პრობლემას წარმატებული სასამართლო პროცესების ხშირი გადაცემა, რაც ართველებს მშარეთა მოწმელეობით დაგდგინდით სასამართლო სხდომების გრაფიკების დაცვას და ასილოოდ, აჭიანურებს სამართლწარმოების ვადებს.

²³ ეკისონ ნიჩურებულისა და დონისულის წილადის ბიური (UNODC) რეკომენდაციები ნიჩურების მოვალეობებისა და მოსამართლეობის განვითარება, განვითარება, ნიკ იორკი, 2011 (Resource Guide on Strengthening Judicial Integrity and Capacity).

²⁴ საქონი სასამართლოებში საქმეთა მართლებულების საქმეთა ემსწოდებისა და უფლებამოსილების სხვ. მოსამართლოებული დაკომიტეტის წესის „შემთხვევა“ საქმეთელის განვითარება, რომელი მოვალეობა, მოსამართლეული მომისამართლებული წესის სექტენტის განვითარების მიზნით, სასმისიოლის თავმჯდომარე მოსამართლეთა რიგითობის განვითარების მომისამართლოს გვარის მიზევლი, ხოლო იუცხვის შემთხვევა - მომისამართლე ასოს მოვალეობა.

²⁵ მიკონია, არის ტესტისკენტ, რომელსაც უწინ სამართლომა უწინ და იმავე სექტენტის მოსამართლეები მოასამართლონა არის დაუკავშირდეთ.

²⁶ კუთხით სასამართლო სისტემების აუმჯობესებულება და მუნიციპალი - CEPEJ Studies No. 10 <http://www.cepej.int/Upload/Cooperation/cepej/studies/Studies10Admin_en.pdf>

CCJE - დაცვას ად სასამართლოს აუმჯობესებულება, მოსამართლის სექტენტის მიზნებით, ასასამართლოებულებაზე <https://wcd.cepej.int/ViewDoc.jsp?o=&Ref=CCJE200409&Sector=GH_&Language=EnEnglish&Version=original&BlackColorInternet=F1F1F1&BackColorIntranet=FFF2F2&BackColorLoggedIn=3C3C3C&Intranet=true

ამიტანები და მირითადი პროგრამები

1. სასამართლოების, მოსამართლუების, სასამართლო მოხელეებისა და სისტემის თანამშრომლების ოპტიმალური რაოდენობისა და გონივრული დატვირთულობის უზრუნველყოფა:

ამიტანა გულისხმობს საერთო სასამართლოების სისტემაში მოსამართლეებისა და სასამართლო მოხელეთა რაოდენობის ოპტიმიზაციის მიგარად, რომ ისინი ახერხებდნენ დაკასტებული ამიტებისა და მოვალეობების გონივრულ ვადაში შესრულებას, საქმიანობის მსგალი ხარისხის შენარჩუნებით, პერიოდულად გაანალიზდეს მოსამართლოთა და სასამართლო მოხელეთა დატვირთება და საჭიროებისამებრ განხორციელდეს მათი რაოდენობის რაციონალურადი.

  - 1.1. შემუშავდეს საქმეთა მიუღულობის შეფასების სისტემა – რის საფუძველზე შესაძლებელი იქნება მოსამართლეთა და სასამართლო მოხელეთა ოპტიმალური რაოდენობის განსაზღვრა/გაზრდა კონტროლულ სასამართლოებში. პერიოდულად შემუშავდეს სასამართლოების, მოსამართლეთა და აპარატის თანამშრომელთა საჭირო რაოდენობის განსაზღვრის წესი.²⁷
  - 1.2. ამიტებითადეს საქმეთა განაწილებისა და მართვის უფლებური ელექტრონული სისტემა – რათა ამაღლდეს პროცედურულობა და მოსამართლის რესურსების გამოყენებულ იქნეს ეფექტურად. დაგვინდეს ერთ მოსამართლეზე გასანაწილებელ საქმეთა გონივრული რაოდენობა, საქმის კატეგორიის და სირთულისა და სხვა კორელირებულისი მიხედვით.

2. საპროცესო ვადების ოპტიმიზაცია და ნაშთად დარჩენილი საქმეების შემცირება:

ამიტანა გულისხმობს სასამართლაური იმ სამართალწარმოების პროცესის ვადებთან დაკავშირებული პროცედურებისა და შესაძლებლობების იდენტიფიცირებას, რომლებიც შესაძლოა, აფრიხებდეს სისტემის უფლებისა და პროცესის ოპტიმიზაციას მაქსიმალური შეფერის მისაღწევად. აღნიშნული გულისხმობს სასამართლოში საქმეთა გაჭიანურების პოლიტიკისა და დაგროვილი საქმეების შესამცირებლად ახალი მიდგროების შემუშავება.

  - 2.1. სასამართლოს საქმიანობის უფლებურობის შეფასებისა და მოიცემორიგობის მექანიზმის განვითარება – გადაიხედოს სასამართლოთა მუშაობის შეფასების კრიტერიუმები და გაუმჯობესდეს მათი უფლებისა და მოიცავითინგის ინსტრუმენტი, ასევე, დაინვერტის სასამართლოების უფერებანობის შეფასების სტარისტიკური და ანალიტიკური ანგარიშები.²⁸
  - 2.2. საქმიანწარმოების პროცესის სრულყოფისთვის გადასხვდოს და გამოვლინდეს მითი გაუმჯობესების, იმუნიტეტისა და საჭიროების, შემცუომო დახვევების მიზნობრი.
  - 2.3. გაანალიზდეს საქმეთა გაჭიანურებისა და გადატვირთულობის პროცესებიდან გატარდეს შესაბამისი ზომები, რათა შემუშავდეს და დაინერგოს დროის მართვის, დაყოვნების პრეცენტისა და წაშთად დარჩენილი საქმეების უფლებისა და შემცირების პოლიტიკა.

²⁷ „ეულიტერა ტექნიკ ტალათი“ გამოყენების უზრუნველყოფით საქმეთა განვითარების გულისხმობის მიუწვდომა სისტემა. რომელიც მიხვდება, საქმიანი განვითარების აუცილებელობა, ულაპარმოლი პროცესის შეფერით, ასეთების ჩატვირთვამ იქმნა შესაბამის სამსახურთა წესრიგის ფაქტორების გადასტურება მიზნებით.

²⁸ მოსამართლუების უფლებების ფინანსური კომისიის (CEPE) სტატუსებისა და მეცნიერების მიხედვით.

²⁹ მისამართლუების უფლებების ფინანსური კომისიის (CEPE) სასამართლო ფაქტობრივ მიმიტინგის ერთნაირობის მიხედვის საფუძვლი.

3. სასამართლო სისტემის ორგანიზაციული სტრუქტურისა და ადმინისტრირების სტულოფება:
- ამოცანა გულისხმობს საერთო სასამართლოებისა და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს განვითარებას ისე, რომ მათი ორგანიზაციული მოწყობა სრულად და სათანადოდ პასუხობდეს სასამართლო სისტემის წინაშე მდგარ ამოცანებს, სისტემურ დონეზე მართვისა და აღმინისტრირების სიმძლავრების, ასევე, უნარების განვითარებას, ხელი შეუწყოს კოორდინირებას იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და სასამართლოს სტრუქტურულ ერთეულებს შორის კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების ცდის გამოყენებით.
- 3.1. ეტაპიზრივად განვითარებულდეს ორგანიზაციულ-სტრუქტურული რეფორმის საერთო სასამართლოების მდგრადი მენეჯმენტის მენეჯმენტის დეპორტულებით, განისაზღვროს სისტემაში მომუშავე მომართომლების ფუნქციები, შეწავლილ იქნეს და ერთმანეთისაგან გამოიჯინოს სასამართლოს თავმჯდომარეთა და მენეჯერის უწყებები, გაძლიერდეს სასამართლოს კოლეგიებისა და პალტების სამდივნოების, ანალიტიკური და განზიგადების სტრუქტურული ერთეულები.
- თუსტიციის სამინისტროსთვის კოორდინაციით საერთო სასამართლოების სისტემაში შეიქმნას კომერციული/საგადასახადო პალტები, რომელიც სტერილური იქნება მტკრად ღირებული კომერციული დავების, ასევე, საგადასახადო დავების განხილვების. ამ და სხვა სტერილური მალტების შექმნის შემთხვევაში უნდა განალებებდეს სტრუქტურა და სტრუქტურული თვალსაზრისით, გატარდეს შესაბამისი ზომები.
- 3.1. ხელი შეეწყოს სასამართლო ინსტანციებს შეირჩი შედა კომუნიკაციის გაუმჯობესებას შეთი მთლიანობის განცდის ამაღლებისა და სისტემის ინსტრუქტურის სრულყოფისათვის, განვითარდეს ინფორმაციის გაცვლის ურთიან სისტემა, მოსამართლეთა და მისზღვითა შეირჩი საკომუნიკაციო არხები, გაუმჯობესდეს რეგიონების მოსამართლეებთან შეხედრების ორგანიზება, უზრუნველყოფილი იყოს ინტრანეტის ფუნქციური გამართულობა.
- 3.2. დამხერის სასამართლო სისტემის შედა ფინანსური მართვისა და შეუძლებელობის პრიოტი გაუმჯობესდეს ბრუჯეტის დაგეგმვისა და მართვის არსებული შედა მოდელი, თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად. შემუშავდეს და განახლდეს ბრუჯეტი სასამართლოთან აქციები ჩართულობით. სამომავლოდ გადაიდგას ნაბიჯები ამ სტერილური დესტრალიზაციისკენ და განსაკუთრებით შეხვილ სასამართლოებს მიეცეთ არა მარტო ბიუჯეტის შედეგების, არამედ- განსაზღვრულ ფარგლებში, სახსრების ზარჯვის უფლებამოსილებაც.
4. დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების განვითარება:
- ამოცანა გულისხმობს სასამართლოში და სასამართლოს გარეთ დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების, კურმიად, მედიაციისა და არბიტრაჟის განვითარებას, დამაღანსებულ ურთიერთობისა დავების გადაწყვეტასა და სსტერიულ ალტერნატიულ საშუალებებს შეირჩი, რამაც ხელი უნდა შეუწყოს სასამართლოს ხელმისაწვდომობას, სასამართლოებისა და მოსამართლეების დროისა და ხარჯების დაზოგვას, მართლმასახულებით კომუნიკილებასა და სასამართლო სისტემის მოწილობის საკითხების მოწესრიგებას, ასევე, მოსამართლეთა

გადატვირთულობისა და საქმეთა გაჭირების პრობლემის მოგვარებას. აღნიშნულის მისამართი და მიზნებით გვიყვარების მიხედვით:

- 4.1. ჩამოყალიბდეს მუდიაციის დოკუმენტი შესველ სასამართლოებში
- 4.2. შემუშავდეს სასამართლო მუდიაციის განვითარების პროგრამებისამექანიზმები საპროცესო კოდექტის ფალილობის მესაბაძისად;
- 4.3. ხელი შეეწიოს დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მედიადა, არიტრაქციის განვითარებას;
- 4.4. განვითარდეს და გაუმჯობესდეს სასამართლოს მორიგენის ინტერესები;
- 4.5. დაინტეგროს მუდიაცია ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართლებარმობაში.

5. ელექტრონული მმართველობისა და მატერიალურ-ტექნიკური ზაზის განვითარება:

ამიცანა გულისხმობს სასამართლო სისტემის ეფექტუარობის გასაუმჯობესებლად მატერიალური, ტექნიკური და ტექნოლოგიური ზაზის სათანადო განვითარებას.

- 5.1. განხსნდებულებეს საკროი სასამართლოების მატერიალურ-ტექნიკური ზაზის კომპლექსური აღდაგენერირებული შემუშავების მატერიალურ-ტექნიკური და ტექნოლოგიური განვითარების კონცეფცია. შეფასებს შენობების გამართულობის, დარბაზების აღჭურვის, უსაფრთხოების ნორმების დაცვის სტანდარტები;
- 5.2. განვითარდეს სასამართლო სისტემის მატერიალურ-ტექნიკური ზაზა - მოწევირებულებეს სასამართლო შენობების იქნასაც, აღნიშნულისათვის მოხდეს შენობების რეაბილიტაცია, ტექნიკური უზრუნველყოფა, სათანადო აღჭურვა, გამოიყოს საქმის გაცნობის როახების სახით ადვიკატებისთვის. ასევე, აქციდებს ახალი სასამართლო შენობები. განალიზდეს, ტერიტორიულ-გოვრაფული დაცვების კუთხით რამდენიდებული სამართლებისა დღეს სასამართლო, განსაკუთრებით მაღალმოთანი და არამეტიდროდ დასახლებული რეგიონებისთვის;

- 5.3. სასამართლო სისტემაში შემუშავდეს საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარების კომპლექსურანი სტანდარტები. შესწოვლის იქნება არსებული ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური (IT) ინფრასტრუქტურის მდგრამარტი და გამოვლინდეს განალიზების საკიროება ტექნიკურად გაიმართოს შიდა და გარე ქსელები უსაფრთხოებისა და სისწავაზის უზრუნველსაყოფად განვითარდეს ადვიკატური მოცულობის სერვისები და დანერგოსსაინფორმირებო ტექნოლოგიური უსაფრთხოების სისტემები;

- 5.4. განხსნდებულებეს სასამართლო სისტემის პროგრამული უზრუნველყოფა³⁰ ელექტრონული საქმისწარმოების, ელექტრონული საქმეთა განვითარების სისტემის, ელექტრონული დოკუმენტურუნვის მოდულის განვითარებით. ასევე, მოხდეს ისეთი მიმშენელება ადმინისტრაციული ფუნქციების ელექტრონული უზრუნველყოფა, როგორებიცაა: ბიურეტის შემუშავებისა და ფინანსური ანალიზის მოდული; ადამიანური რესურსების სისტემის მართვის ელექტრონული მოდული; ელექტრონული არქევი; სტატისტიკის მოდული; სასამართლო გადაწყვეტილებათა ავტომატური გამოქვეყნების პროგრამა; ელექტრონული პიტლიობება და ა.შ. დაისცემოს სასამართლოთა ვებგვერდები, როგორც ვიზუალური და ფუნქციონალური თვალსაზრისით, ისე მინარსობრივად.

6. პარტნიორ სტრუქტურებთან ურთიერთობის განვითარება:

³⁰ სეცურული მიერა იხილეთ სასამართლო ხელისისწევების თანამდებობა, კლეინი 27, 3 პლაზა

- ამოცანა გულისხმობს ეფექტური ფორმატებისა და მიღებომების განვითარებას აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებასთან, ორი დიდი ული პროექტის წარმომადგენლუბებთან, მედიასთან, უცხოურ სასამართლოებთან, არასამთაცობრობით ირგანიზაციებსა და აკადემიურ წრეებთან;
- 6.1. გაუმჯობესდეს აღმასრულებელ და საკანონმდებლო ხელისუფლებასთან, საერთაშორისო და ადგილობრივ არასამთაცობრობით ირგანიზაციებთან, უცხოურ სასამართლოებთან, მედიასთან ურთიერთობით, შენარჩუნდეს და გაექტურდეს რეგულარული მეცნევედრები არასამთაცობრობით ირგანიზაციებსა და დონიორებთან, პარლამენტთან ურთიერთობის განვითარებისთვის შეიქმნას საკარლამენტო მდგრადი ინსტიტუტი, ³¹ განსაზღვროს საკონსტიტუციო სასამართლოსთან თანამშრომლობის ეფექტურ მუქანიზმები.

V. მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

სტრატეგიული მიმართულების განმარტება

სასამართლოს ხელმისაწვდომობა მოიცავს როგორც სასამართლოს ფორმალურ ხელმისაწვდომობას, ასევე-სამართლიანი სასამართლოს უფლებით სარგებლობასაც. ამ ამოცანის უზრუნველსაყოფად შეისწენებოდა სამართლებრივი, ფინანსური და ინფრასტრუქტურული ბარიერების მიწოდება დაცვა და სასამართლოსთვის მიმართების უფლების უზრუნველყოფა აზოვადუებისთვის.

ძირითადი გამოწვევები

1. საკანონმდებლო ბაზა ხარებითან და ვერ უზრუნველყოფს შეჯიბრებითი სამართლწარმოების მონაწილე მხარეთა სრულყოფილ დაცვას; მოქმედი ისისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი შეიცავს ხარებებს, მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპების შესაბამისად სამართლწარმოების პროცესის რეალიზაციის კუთხით.
2. უფასო იურიდიული დახმარება წაკლებად ხელმისაწვდომია სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებზე, პრიორულობითი გადახდისუუნარო არასტრულწლოვნი მოწმის უფასო იურიდიული დახმარება; არასრულწლოვნის კოდექსის გადახდისუუნარო პირების გარდა არ ითვლინიშნების არასტრულწლოვნის მოწმისთვის უფასო იურიდიულ დახმირების. სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამინისტროების სამინისტროს საქმეებზე იურიდიული დახმარება ვრცელდება პირთა წრეზე, სამოქალაქო სამართლის საპროცესო ხარებითან კანონმდებლობა სრულად ერ უზრუნველყოფს მოსამართლის მიხედულებით ადგომატის დანიშვნას სახელმწიფოს ხარჯზე.
3. სასამართლოს დღვენდებილი ინფრასტრუქტურა და გარემო ნაკლებად არის მორგებიული მოწყვლადი პირების საჭიროებებზე; საერთო სასამართლოების სისტემაში დასახვეწი და გასაუმჯობესებელია ინფრასტრუქტურა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირება,

³¹ ასევე, ინფრასტრუქტურის დამსუსტებელობის თანმიმდევრული კუთხით 8.1.2.6.

- არასრულწლოვანთა ინტერესების შესაბამისად ადაპტირებული გარემოს შესაქმნელად.
4. სასამართლო გადაწყვეტილებების ურთიანი ბაზა დასახვერია:

მოუმჯდომარეობის შესაბამისად, სერთო სასამართლოების სისტემაში სასამართლო გადაწყვეტილებებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ტკუნიკურ დონეზე ხარჯვითანა და საჭიროებს სასამართლო გადაწყვეტილებების (ყველა დონეზე) ელექტრონული ბაზის ეფუძულურ ფუნქციინირებას.

  5. საზოგადოების ნაკლებ ინფორმირებულობა ნაფიც შესაჯულთა სასამართლო ინსტიტუტის შესახებ:

საერთო სასამართლოებში ნაფიც შესაჯულთა ინსტიტუტის გაფართოება საკანონმდებლო სიახლეს წარმოადგენს და საზოგადოების აქტური ინფორმირებულობა სასამართლოს უზინშენელოვანებით გამოწვევაა;¹¹ მიზანშეწონილია საერთო სასამართლოების სისტემი სასამართლო მოხელეთა შესაბამისი გადამზადება და მათი აღჭურვა საინფორმაციო-საცნობარო მასალით.

  6. სასამართლოსათვის მიმმრთვის უფლების თაობაზე საზოგადოების ცნობირების შუღლივდა ამაღლება;

სისხლის, სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამართალწარმოების კანონმდებლობის ხშირი ცვლილების გამო, საზოგადოება განიცდის ინფორმაციის ნაკლებობას სამართალწარმოების პროცესში უფლებების შესახებ. არასრულყოფილი ინფორმაცია სამართალწარმოების ფორმებსა და სახეობზე, სამართალწარმოების სავარაუდო ხანგრძლივობაზე, მათ შორის - ადამიანის უფლებები, გასაჩივრების შექმნისზე და ასევე დავის გადაწყვეტის ალტერნატურულ საშუალებებზე შეიქსოს სასამართლოს მიერ პერმანენტულად შექმნილი და მომსმარტლებში გაკრიცელებული განხორციელებული საცნობარო და შემეცენებითი პროექტებით.

ამოცანები და მთავარი პროგრამები

1. სასამართლო უფლების სრულყოფილი რეალიზებისთვის გასატარებელი ღონისძიებები

ამოცანა გულისხმობს ინიციატივებს სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის მიმართულებით კანონმდებლობისა და სასამართლო პრაქტიკის ვაუზობებების თაობაზე, მათ შორის - ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტების მიხედვით, რათა დაცული იყოს სამართლიანი სასამართლოს უფლება და უზრუნველყოფილ იქნეს მხარეთა თანასწორობის და შეჯიბრებითობის პრინციპი სამართალწარმოებაში.

  - 1.1 განხორციელდეს ეროვნული სასამართლო პრაქტიკის პრომოციზაცია ადამიანის უფლებათა ცვრლისტული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართლთან. გაუმჯობესდეს ეროვნულ სასამართლო გადაწყვეტილებებში ეკროპული კონვენციისა და პრაქტიკის გამოყენება;
  - 1.2 გაზირვილდეს მხარეთა შეჯიბრებითობის პრინციპის სრული საპროცესო რგოლზაგადა კანონმდებლობაში; ამ მიმართვით გადაიხდოს სისხლის სამართლის

¹¹ სტატუსურ კონტროლური შეტანილი ცვლილებების მიხედვით, ნაფიც შეგუებათ სისმართლის პრიცესი 2009 წლის 9 იქნებოდა, ამავთ სისხლის სამართლოს სამსახურის კონკრეტულ მიზნებისთვის ერთად დატერიტორიული ინიციატივის და ქვეყნის საზოგადოების მიხედვით განვითარებულ სამართლის მიზნებისა და რეალიტის საქალაქო, ზოგადის, თელეკომუნიკაციების მიზნებისა და კონკრეტულ სამართლებრივ მიზნებისა.

- საპროცესო კანონმდებლობა და სასამართლო პრაქტიკა; საკონსულტაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებებისა, როგორც სამართლწარმოებაში ახლად გამოვლენილმა გარემოებებმა, უზრუნველყოფის ერთანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბება. სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საპროცესო კანონმდებლობაში გადაიხედოს სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიებების გამოყენების, მტკიცებულებების წარდგენის წესი და პროცესუალური ნორმები, უფლებური სამინისტროს მიერთებისა და დასახურობული გადაწყვეტილებების გაზრდის შესაძლებლობის თვალსაზრისით.
2. სასამართლოზე თანაბარი წვდომა და საჭირო სერვისები მოწყვლადი ჯგუფებისთვის;
- ამიტანა გულისხმობს საზოგადოების სხევადასხვა ჯგუფისთვის (არასრულწლოვებრი, შემ პირები, ეთნიკური უმცირესობები, ქალები, მამები და ა.შ.) საკითხი სერვისების შეკავებებას და ადაპტირებული გარემოს მოწყობას/რეგულიზებას; მოწყვლადი ჯგუფების უფლებებზე სასამართლო პრაქტიკის შესწავლა/აანალიზებას და შესაბამისი კვლევების ინიცირებას, სასამართლო პრაქტიკის სრულყოფისთვის რეკომენდაციების შემუშვებას; მოწყვლადი ჯგუფის საქმეზე სახელმწიფოს ხარჯზე ადვოკატის დანომინის საკითხის გადაწყვეტისას მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების განსაზღვრას.
- 2.1 განაანალიზებოდა, თუ რამდენად პასუხობს სასამართლო შეკულებული შესაძლებლობის მქონე პირების საჭიროებებს, ამისთვის მოწყობის/გაუმჯობესდეს შემ პირებისთვის სასამართლოში ადაპტირებული გარემო და ტექნიკური ალტერნატივებისა, უზრუნველყოფის იურის სამინისტროების დოკუმენტებისა და საროგცესი ფორმების მათოვის გასაგებ ენაზე გამოცემა. გადასახედაა საკონისმდებლო ნორმები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების ინტერესების გათვალისწინებით;
- 2.2 გაუმჯობესდეს სამინისტროებმა ბავშვის საუკუთხესო მნიშვნელის გათვალისწინებით და შეიხსნას შესაბამისი გარემო სამოქალაქო, სისხლის და ადმინისტრაციული სამართლწარმოებისას. კანონმდებლობისა და სამართლწარმოების პრატკიკი გაანალიზების შედეგები შეიქმნას ბავშვზე მორგებული გარემოს კონცეფცია. შემუშვედეს პროცედურები, მომავალდეს შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შეცვლილი ან/და მოწევ ბავშვის ფსიქოლოგიური ტრატემისაგან დასაცავად. საერთო სასამართლოების სისტემაში პროცესუალური ჩართულობით განისაზღვროს და დაინტერგოს სახელმძღვანელო პრინციპები ბავშვის მიმართ სათანადო სამართლებრივი მხარდაჭერისათვის სამართლწარმოების პროცესის დაწყებამდე, პროცესის დროს და პროცესის შემდეგ;
- 2.3 საჭიროებისამეტრ გაუმჯობესდეს თარჯიმნის სერვისი სასამართლოში და დაიგენერის ამ მიმართულებით ღონისძიებები;
- 2.4 გააქტიურდეს საერთო სასამართლოების სისტემაში გენდერული მჯრმნობელობა და სამართალწარმოების პროცესი ამ მიმართულებით შესაბამისობაში მოვიდეს საერთაშორისო სტანდარტთან. რისთვისაც განხორციელდეს საჭირო ღონისძიებები, კვლევების ინიცირება და საერთაშორისო და ადგილობრივი თრგუნიზაციებთან თანამშრომლობით საგანმანათლებლო აქტივობების დაგენერაციონურობა;
- 2.5 გაფართოვდეს უფასო ურთიდებული დახმარების ხელშისაწყდომობა - შემუშავდეს სიც ურთიდებული დახმარების სამსახურთან ერთად საკონისმდებლო

წინადადებული, მათ შორის -არასრულწლოვანი მოწმის უფასო იურიდიული დახმარების ხელმისაწვდომობისათვის. სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამართალწარმოების საქმეებზე მოსამართლების მიხედულებითა და წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმებით გაეწიოთ მათ უფასო იურიდიული დახმარება.

3. გაუმჯობესდეს სასამართლომ მომსახურება სისწრაფის, კომისიერებისა და ინფორმირების უზრუნველსაყოფად;
- ამიცანა გულისხმობს სასამართლო მომსახურების ხარისხის მუდმივ გაუმჯობესებას მომმარტობებისთვის, სასამართლო სერვისებით სარგებლობისას მაქსიმალური სიმარტივისა და კომუნიკაციის შექმნით.
- 3.1 შეიქმნას მომმარტებულზე ორიენტირებული სასამართლო მომსახურების სამიქედო გეგმი და დაფუძნოს კურმა სექტორის პრატკიკასა და თანამედროვე ტექნოლოგიების მიღწევებს. ერთიანი ქოლცენტრის მემკვებით განვითარდეს მომმარტებისთვის ხელმისაწვდომი და მარტივი მომსახურება. შეიქმნას მუდაიცნობირი, რომელიც აღიჭურება მომსახურებისთვის საჭირო ცეკვას რესურსით. აღნიშნულის შესაბამისად ჩამოყალიბდეს სასამართლოს მისაღები კონფიდენციალური მომსახურების ერთანად სტანდარტითა და პრინციპებით. განვითარდეს დიაოდის პრინციპზე დაფუძნებული სასამართლოს მისაღების იურისახვე;
- 3.2. დაინტეგროს სასამართლოები მომმარტებულზე ორგანიზირებული ინფორმაციური სერვისები საერთო სასამართლების სისტემაში განვითარდეს საინფორმაციო ტექნოლოგიები. სამართალწარმოების პროცესების ელექტრონული ინიციატივის სისტემის შექმნისთვის, საპრეცესო დაცულებების დასაცავიურია აღჭრისთვის, გადახდისურნარობის საქმეზე ელექტრონული სამართალწარმოების პროცედურების შექმნისა და სხდომებზე წინასწარ დასწრებისთვის ელექტრონული რეგისტრაციის ასევე მაყის ელექტრონულად გამოიყვანისა და საასლერულებლივ ფურცლის გაცემის პროცესის გამორცვებისთვის შეიქმნას ელექტრონული პროცედურა და ა.შ.
4. უზრუნველყოფილი იყოს საზოგადოების ცნობიერების მუდმივი ამაღლება სასამართლოს საქმიანობაზე:
- ამიცანა გულისხმობს საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიწოდებას სამართალწარმოების გადების, ხარჯებისა და სხვა საჭირო საკითხებზე მარტივი და გასაგები ფორმით. პროცესის საქადუმობის პრინციპისა და გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად სასამართლოს, გადაწყვეტილებები ხელმისაწვდომი გახდეს ელექტრონული ფორმით.
- 4.2 გამზარდოს საზოგადოების ინფორმირება სასამართლოს საქმიანობაზე - საზოგადოებას პერიოდულად მიეროდოს ინფორმაცია სასამართლოს მუშაობაზე, სამართალწარმოების წესებისა და სხვა პროცედურებზე მოყვალური, გასაგები ფორმით. მოძრაობის მოქალაქებისთვის სპეციალური გზამკლევები, განხორციელდეს საგანმანათლებლო აქტივობები სტუდენტებისა და დაინტერესებული პირებისთვის, მოხდეს საზოგადოების ინფორმირება მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილების შესახებ.
- 4.3 გამზარდოს სასამართლო გადაწყვეტილებების ხელმისაწვდომობა.

დასახურებია სასამართლო გადაწყვეტილებების ერთანთ ბაზა. საჭიროა გადაწყვეტილებების სისტემატიზაცია და თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი სამიერო სისტემების შექმნა. გასამღიერებელია სასამართლო პრაქტიკის განზოგადების მიმართულება და ამ საქმიანობის პოპულარიზაცია.

- 4.4. განზორციელდეს ნაფიც მსაჯულია სასამართლოს შეარდაშეწირი ლონისმიერები - გატარდეს ლონისმიერები ნაფიც მსაჯულთა ინსტრუქტის ნდობის გასაზრდელად, გაგრძელდეს მოსამართლებისთვის კვალიფიკაციის ასამაღლებელი კურსები, პრაქტიკული სახელმწიფო ანელოების დამუშავებითა და შეგავსი პრაქტიკის შემნებელებით სასწავლო ვიზიტების ირგავიზებით.

სტრატეგიის განხორციელების მექანიზმი

მიზანი:

სასამართლო სისტემის სტრატეგიის განხორციელების ეფექტურობისა და მიღწეული შედეგების ობიექტური, დროული და ზუსტი შეფასება, რათა სასამართლომ შემღები სტრატეგიის მაღალხარისხოვნად შესრულება.

ამოდანები:

1. სამოქმედო გეგმის განხორციელების მონიტორინგი;
2. სამოქმედო გეგმის განხორციელების შედეგების შეფასება;
3. სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მუდმივი დახვეწა-განახლება.

სტრატეგიის განხორციელების მიღდომა - სამოქმედო გეგმა

სტრატეგიის განხორციელების მთავარი ინსტრუმენტია სამოქმედო გეგმა, რომელიც სრულად შესაბამისა სტრატეგიულ ამიგნებს და უზრუნველყოფს მათ ეფექტურ და დროულ გადაწრას. სამოქმედო გეგმაში ასახულია შესყიდვი პროგრამები, რომლებიც, თავის შერიც, დაყოფილია შედარებით შეიძლება, მოქმედებები განვიზრილია ვადებით, დადგნონლია საკირო რესურსები და შესრულებაზე პასუხისმგებელი და თანამდებობისმეტები თრგუმოვნი. ასევე, თითოეულ მოქმედებაზე გაწერილია შედეგისა და გავლენის ინდიკატორები. ინდიკატორების საშუალებით ფასდება და იზომება შესრულების ეფექტი და შედეგი.

განხორციელებით და მაკორდინირებელი რგოლები

გეგმების მონიტორინგის, შესრულების შეფასებისა და განახლების პროცესი საჭიროებს ჩართული ირგანიზაციების მექანიზმების კონტროლირინაციასა და კომუნიკაციას. სტრატეგიის განხორციელების პროცესში მონაწილეობენ პასუხისმგებელი უწყებები ან პრეზი, სტრატეგიული კომიტეტი, კომიტეტის სამდებონი, იუსტიციის უძღვლესი სამქო და საბჭოს ის წევრები, რომელებიც არიან პასუხისმგებელი სტრატეგიულ მიმართულებებზე. ყველა ჩართულ მხარეს კოორდინაციას უწევს სტრატეგიული კომიტეტის სამფიციო.

კომიტეტის სამდიუნო არის მაორგანიზებელი ირგვლივ, რომელიც ტექნიკურ, ინფორმაციულ მხარდაჭერას უწევს ჩართულ მხარეებს, გეგმავს და აწყობს შეხვედრებს, პრეზენტაციებსა და განხილვებს.

საბჭოს წევრების/სტრატეგიულ მიმართულებაზე მასუხისმგებელი პირები ანალიზებინ საკუთარი მიმართულების გეგმის შესრულებას და ახდენენ ცელილებების ინიცირებას.

უსაღლესი საბჭო ამტკიცებს პროექტებსა და გეგმის ცელილებებს და ისმენს ანგარიშებს.

სტრატეგიული კომიტეტი გენერალურად აჯამებს შედეგებს და გეგმას შემდგომ საშუალოს.

მონიტორინგისა და შეფასების პროცესი

სტრატეგიის განხორციელების შეფასებისა და მონიტორინგის მექანიზმი
სასუხისმგებელი
ორგანიზაცია

6 თვეში ერთხელ	შეფასების მიზანები
კომიტეტის სამდიოცნო	შეფასების მიზანები
სტრატეგიის მიზანები	შეფასების მიზანები
სტრატეგიის მიზანები	შეფასების მიზანები
6 თვეში ერთხელ	შეფასების მიზანები
იურიდიური დამსახურებულ ბიურო	შეფასების მიზანები
6 თვეში ერთხელ	შეფასების მიზანები
იურიდიუ ლიკოდ ლიკოდ კო	შეფასების მიზანები
სტრატ ეტუამ იტები	შეფასების მიზანები

6 თვეში ერთხელ პასუხისმგებელი ორგანოები აზრადებენ ანგარიშებს და ისრეული მოქმედებების შესრულების შესახებ. ანგარიშებს აგროებს კომიტეტის სამდიოცნო და პრეზენტაციების ფორმატში აზრადებს სტრატეგიული მიმართულებების შესაბამისად. პრეზენტაციები ეტავენტათ სტრატეგიული მიმართულების ხელმძღვანელებს / საბჭოს წევრებს, რომელიც აანალიზებს მათ და გამოაცვლებს პრობლემურ საკითხებსა და ახალ შესაძლებლობებს, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, შეიმუშავებენ ინიციატივებს გეგმების ცელილებაზე. სტრატეგიული მიმართულების ხელმძღვანელები იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში აწყობენ 6 თვის ანგარიშების პრეზენტაციებს. საბჭო ისმენს და იღებს

გადაწყვეტილებას გვემის ცვლილებასა და პროექტების დამტკიცებაზე. წელიწადში ერთხელ იწყებენ სტრატეგიულ კომიტეტს და ინიციატივას წლის შედეგებს, აწყობენ პრეზენტაციებს და გვემსურ შემდგომ წლის გვემებს.

ანგარიშის ტემპი

სტრატეგიის განხორციელების შეფასებისა და მოწიროინგის პროცესი გამოიყენება სამართლის ანგარიში:

1. პროგრესის შესახებ ანგარიში
პროგრესის შესახებ ანგარიში აჩვადებუნ პასუხისმგებელი ორგანიზმი. ანგარიში ასახულია პასუხისმგებელი ორგანიზმი მიერ საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში სამოქმედო გვემით განსაზღვრული ღონისძიებების შესრულების პროცესი და მიღწეული შედეგები. პროგრესის შესახებ ანგარიში შესადგენა ყოველ 6 თვეში ერთხელ.
2. მოწიროინგის ანგარიში
მოწიროინგის ანგარიშის ყოველი წლის ბოლოს ამასადებს სტრატეგიული კომიტეტის დასამტკიცებლად. ანგარიში ასახულა პასუხისმგებელი უწყვეტის მიერ საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში სამოქმედო გვემით განსაზღვრული ღონისძიებების შესრულების პროცესი და მიღწეული შედეგები. ანგარიშის საფუძვლად დაფუძება პასუხისმგებელი უწყვეტების მიერ კომიტეტის სამდიოცნოსთვის ყოველ 6 თვეში ერთხელ მიწოდებული ანგარიში განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ.
3. შეფასების ანგარიში
ანგარიში მიზნად ისახავს ორი საანგარიშო წლის განმავლობაში პასუხისმგებელი უწყვეტების მიერ განსაზღვრული ღონისძიებების საშუალებით მიღწეული შედეგებისა. და მათი ეფექტურობის შეფასებას. შეფასების ანგარიშს ორი საანგარიშო წლის ბოლოს აჩვადებს კომიტეტის სამდიოცნო და წარუდგენს სტრატეგიულ კომიტეტს.

დანართი 1 - წინარე ისტორია

(წინა პერიოდისა და რეფორმების გავლენა დღევანდვლობაზე)

საქართველოს კომსტიტუციის პირველი რედაქციის მიხედვით, დამოუკიდებელი საქართველოს დემოკრატიულ რეპუბლიკაში სასამართლო ხელისუფლება ხორციელდებოდა საკონსტიტუციის კონსტიტუციასა და მართლმარცელების შემცვებით. 1997-2000 წლებში საქართველოს პარლამენტმა მიიღო საქართველოს სისხლის სამართლის მატერიალური და საპროცესო კოდექსი, სამოქალაქო სამართლის მატერიალური და საპროცესო კოდექსი და ადმინისტრაციული სამართლის მატერიალური და საპროცესო კოდექსი.³⁴

³⁴ 1995 წლის 24 აგვისტო.

³⁵ 2000 წლის 1 ივნისის დამოუკიდებლი სისხლისუფლების ისტორიაში პირველი ასაკი სისხლის სამართლის კოდექსი ამოქმედდა, 1999 წლის 15 მაისიდან-სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, 1997 წლის 26 ივნისიდან-საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, ხოლო 1997 წლის 14 ნოემბრიდან-საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, საქართველოს

1997 წლის 13 ივნისს საქართველოს პარლამენტში დამუშავიდებული საქართველოს ისტორიაში პირველად მიიღო ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“, რომელსაც წინ უძლიდა ხანგრძლივი პროცესი საპარლამენტო კომიტეტში, იუსტიციის სამინისტროსა და უმიზროების საპარლამენტო კომიტეტშე, მათ შორის საქართველოს უზენაეს სასამართლოში ჩატარებული შეცვადრები საერთო სასამართლოების სისტემის ორგანიზაციული მოწყობის თაობაზე.³⁵

1999 წლის 12 მაისს საქართველოს პარლამენტში მიიღო ორგანული კანონი „საქართველოს უზენაესი სასამართლოს შესახებ“ რომელიც 2009 წლის 4 დეკემბრაში მოქმედებული და შემცირდა „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში შევიდა/ გაერთიანდა. კანონის მიხედვით, საქართველოს საერთო სასამართლოების სისტემა ა შედგებოდა რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს, საოლქო სასამართლოს, სააპელაციო სასამართლოს, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი სასამართლოებისა და საქართველოს უზენაესი სასამართლოსგან. აგრეთვე, დასაშვები იყო სამხედრო სასამართლოს შემოღება საომარ პირობები, მხოლოდ საერთო სასამართლოების სისტემაში.

რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს, როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლოს, შექმნა და სამოქმედო ტერიტორია განისაზღვრებოდა საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულებით, ხოლო საოლქო სასამართლოს შექმნასა და მის სამოქმედო ტერიტორიას საქართველოს იუსტიციის საპატიოს წარდგინებით საქართველოს პრეზიდენტი ამტკიცებდა ბრძანებულებით. საოლქო სასამართლო ასევე წარმოადგენდა პირველი ინსტანციის სასამართლოს კოლეგიური წესით, სამი მოსამართლის შემადგენლობით და განიხილავდა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით განსაზღვრულ საქმეებს.³⁶ თბილისისა და ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოები, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების უმაღლეს სასამართლოებან კრითად, მეორე ინსტანციის სასამართლოს უფლებამოსილებას ახორციელებდნენ. შოლო ინსტანცია საქართველოს უზენაესი სასამართლო გახდებათ, რომელიც ზედამხედველობდა საერთო სასამართლოების სისტემაში პართოლებაჯულების განახორციელებას. ასევე, უზენაესი სასამართლოს დასკვნის საფუძველზე საქართველოს პარლამენტი უფლებამოსილი იყო, დაეწყო საქართველოს პრეზიდენტის იმპიჩმენტის წესით თანამდებობიდან გადაეწყიოს პროცედურები. დაამტკით, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისტემის სამართლის საქმეთ სასამართლო კიოღება, როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლო, სისტემის სამართლის კანონმდებლობის მიხედვით, მის განსაკუთრებას მიკუთხებულ სისტემის სამართლის საქმეს განიხილავდა კოლეგიურად, ერთი შოსამართლისა და ორი მსაჯულის შემადგენლობით.³⁷

³⁵ სოფელი ადმინისტრაციული კოდექსი ითქვა მიუვამებით, 2000 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა. ისევე, როგორც ადმინისტრაციული საპრივატ კოდექსი.

³⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლო, „მართლმადიდულის შესტატი“, #3, 1997 წლის 4 იანვრიდან ამოქმედდა.

³⁷ საქართველოს სასამართლოების შესტატი 1997 წლის 13 ივნისის კონსის წარმოადგენდა მისამი დაუკუსრებული.

მართლმადიდულის სისტემის თემატიკური მიწოდების თაობაზე

„განთხოვთ და სტენტ კონსის ფას აზრებით 100 000 ლარს, როგორც საფლავების მიმღები აუდიტის განხილვისას მიმღები რესტრისტრირებულ წარმომაზრის ფასის და საექივინისმიმღების ურთიერთობის, ამტკიცელ დაკავშირებით გამომოწმონაზე დაფიქსირდება.“

³⁸ 1999 წლის 16 აპრილის ცეკვის უზრუნველყოფის თაობაზე, რომელიც სასამართლოს გადამტკიცდა საქმის განმიღებული, ერთი მასამართლის შესაძლებლობით, კოდექსით წარმოადგენდა სამ მსაჯულის მინარეულობის საქმის განხილვა.

მოგვიანებით, ცვლილებები შეეხო საოლქო სასამართლოს და მისი ოურისდიქტია გაფართოვდა, იგი უკვე საამელაციო წესით იხილავდა საჩიტრებს,³⁷ თუმცა, საბოლოოდ,⁴⁰ მოხდა ბეთი ღიკებიდანეთი და დღეს მდგომარეობით, რაიონულისაქალაქი, სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციის სასამართლოები ქმნიან საერთო სასამართლოების სისტემას, ამასთან, საქართველოს თუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით რაიონულ/საქალაქი სასამართლოში მოსამართლეთა სპეციალიზაცია განისაზღვრა.⁴¹

შეიძლება, რომ „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანული კანონით დაფუძნდა საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო, როგორც საქართველოს პრეზიდენტის სათათბირი ღრმანო, რომელიც განიხილავდა სასამართლო რეფორმის წინადაღებების შემუშავებისა და გატარების საკითხებს, არჩევდა და წარადგენდა მოსამართლეთა თანამდებობაზე დასამიშნ კანდიდატურებს, ათავისუფლებულდა მოსამართლეებს თანამდებობიდან, ორგანიზაციას უწევდა საკავალიფიციალი გამოცემებს, ასრულებდა კანონით დადგენილ სხვა ამიცანებს, თუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ორგანიზაციულ-ტექნიკურ მხარეს უზრუნველყოფდა თუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდგრადი, რომელსაც თანამდებობაზე ნიშნავდა და ათავისუფლებულდა საქართველოს პრეზიდენტი.⁴² მოგვიანებით, საკანონმდებლო ცვლილებებით საქართველოს თუსტიციის უმაღლეს საბჭოს საქართველოს უზრუნველყოფის სასამართლოს თავმჯდომარე ხელმძღვანელობდა და მისი შემსადგენლობა 15 წევრით განისაზღვრა (8-მოსამართლეთა კონფირმირების მიერ არჩეული მოსამართლე წევრი, 3-პარლამენტის, ხოლო 2-პრეზიდენტის მიერ დამინისული წევრი და თანამდებომნივივად-საქართველოს უზრუნველყოფის სასამართლოს თავმჯდომარე და პარლამენტის იურიდიკულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე).⁴³

ამასთან, საერთო სასამართლოების სისტემაში მოსამართლეთა თვითმმართველი ირგანო, მოსამართლეთა კონფირმირები ჩამოყალიბდა და გათისაზღვრა მისი ირგანიზაციული სტრუქტურა. ⁴⁴ საერთო სასამართლოებში (გარდა უზემაესი სასამართლოსი) შეტყობილურ-ტექნიკურ მხარეს უზრუნველყოფდა საქართველოს თუსტიციის უმაღლეს საბჭოსათვის არსებობდა შატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფის დეპარტამენტი, ამქანაც-საერთო სასამართლოების დეპარტამენტი. დეპარტამენტი განკარგავს ფინანსების სასამართლოების საქმიანობისა და მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უზრუნველყოფად.⁴⁵

მოსამართლის თანამდებობის დასაკავებლად, ღია კონკურსის საფუძველზე, თუსტიციის უმაღლესი საბჭო შერჩეულ კანდიდატებს წარუდგენდა საქართველოს პრეზიდენტს, რომელიც 10 წლის ვადით თანამდებომბაზე ნიშნავდა საერთო სასამართლოების მოსამართლეებს, გარდა საქართველოს უზემაესი სასამართლოს მოსამართლეებისა, რომელთაც საქართველოს პრეზიდენტის წარდგენებით ირჩევდა საქართველოს პარლამენტი. მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლის თანამდებობის დასაკავებლად კანდიდატის საკონკურსო წესით შერჩევა ხდებოდა საკავალიფიციალი გამოცდის შედეგის,

³⁷ საქართველოს სისხლის სამინისტროს სამინისტროს კონსილიური მინისტრის გათვალისწინებულ სხდო სკონსისტონი ერთოდ, საერთო სასამართლოების შემახვევა კინამ 1999 წლის 5 მარტის ცდლილებით.

³⁸ 2005 წლის 23 ივნისის საკონსილიურო ცდლილებით.

³⁹ 2004 წლის 12 ივნისის საკონსილიურო ცდლილების შედეგით.

⁴⁰ საქართველოს საკონსილიურო ცდლილების შედეგით 1997 წლის რეფორმა დამტკიცია, 2004 წლის 30 ივნისის საკონსილიურო ცდლილების შედეგით და დაზიანებული იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და თუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერთმისათვის.

⁴¹ 2007 წლის 19 ივნისის საქართველოს ცდლილებით.

⁴² 1999 წლის 28 მაისის საქართველოს კადიკონსტიტუციით.

⁴³ 2002 წლის საკონსილიურო ცდლილებით.

კანდიდატის საქმიანი და მორალური რეუტჩაციის, პროფესიული გამოცდილებისა და ფიზიკური მდგრადირობის შეფასების საფუძველზე. ამასთან, შერჩეული ან დანიშნული მოსამართლე თანამდებობის დაკავებამდე ვალდებული იყო, ორთვანი სპეციალური სასწავლო კურსი საქართველოს იუსტიციის სამჭოს მიერ დამტკიცებული პროგრამის შესაბამისად ვაკელო. მოგვიანებით, იუსტიციის სასწავლო ცენტრი სამოსამართლო სწავლების ცენტრად მიმოყვალინდა. 2005 წლის 28 დეკემბერს მაღამი შევიდა კანონი „იუსტიციის უმაღლესი სკოლის“ შესახებ, რომელიც დამოუკიდებელ, ცალკე დაწესებულებად ჩამოაყალიბა იუსტიციის უმაღლესი სკოლა და საერთო სასამართლოების სისტემაში მოსამართლედ დასამინიჭი პირის – იუსტიციის მსმენელის პროფესიულ მიშმადებას უზრუნველყოფდა.

საერთო სასამართლოების სისტემაში დისციპლინური დუნების აღმერის უფლება საქართველოს უზრუნველის სასამართლოს თავმჯდომარებს, * ასევე სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარეს¹⁷ გააჩინდა. ამასთან, საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი სასწავლისა სამიეროს საფუძველზე და კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში¹⁸ იწყება და დისციპლინური დენას მოსამართლის მიმართ დისციპლინური დუნების დაწყების შემდეგ საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა მიმართ აღმრულ დისციპლინური საქმეებს განიხილავდა საქართველოს მოსამართლეთა სადისციპლინო კოლეგი 3 მოსამართლის შემადგენლობით, რომელსაც იჩჩევდა მოსამართლეთა კონფერენცია 4 წლის ვადით. აღსანიშნავადა, რომ 2000 წლის 15 აპრილიდან ამოქმედდა კანონი „საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართლწარმოების შესახებ“, რომლის შესაბამისად გაინიაზღუდებოდა საერთო სასამართლოების სისტემაში მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველი და სამართლწარმოების წესი. კანონის მიხედვით დაზუსტდა იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს უფლებამოსილება, შესაბამისი განცხადების საფუძველზე ყველა მოსამართლის მიმართ დისციპლინური დენების დაწყების თაობაზე, გარდა საქართველოს უზრუნველის სასამართლოს მოსამართლებისა.

2010 წლის 1 იანვრიდან მაღამი შევიდა ახალი, დღეს მოქმედი კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“. ახალი კანონის მიხედვით, საქართველოს უზრუნველის სასამართლოს სტრუქტურა სამოქალაქო, ადმინისტრაციულ და ისტელის სამართლის საქმეთა პალატებით განიხილებოდა. ასევე უზრუნველის სასამართლოს შემადგენლობაში ჩამოყალიბდა დადა პალატა, ნაცვლად საზედამზედებლივ პალატისა, ¹⁹ და დაემტა სადისციპლინო პალატა, რომელიც დისციპლინური კოლეგიის მიერ მიღებულ გადაწყეტილებებს იხილავდა. შეიცვალა რაონიულ/საქალაქო და სააპელაციო სასამართლოებში მოსამართლეთა დანიშების წესი, მოსამართლებს კონკურსის წესით იუსტიციის უმაღლესი სამჭო წილზე 10 წლის ვადით. იუსტიციის უმაღლესი სამჭოს შემადგენლობას დაემატა 1 წევრი, რომელიც საპარლამენტო უმცირესობის ფრაქციათა მიერ იყო არჩეული.

2010 წლის 1 თებერვალიდან, ახალი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მაღამი შესკლაბით ერთად, რომელიც მხარეებთა შეჯიბრებითობის საფუძველზე დაცვისა და

¹⁷ საქართველოს სამართლის სამსახურის ყველა მოსამართლის მიმართ.

¹⁸ საქართველოს სამსახურის სამსახურის ტრიუმვირაზე რაონიული და ისტელი სასამართლოების მოსამართლების მიმართ.

¹⁹ მოსამართლის მიერ შეიტყოს დოხოვდების დაზღვევა. სემინარის გამოყენებით სასამართლო აქტების შეფარისებრივ და გაცემის საპროცესო კონსტიტუციონური დაფუძნებილი გადატვე.

²⁰ დღის მაღალ განვითარება, თუ სტეს მომართება წარმატებებს ისეთთა სამართლებრივ პოზიციების; სკამადები მაღალა არ იმართება მაგრა აურე ჩამოყალიბებულ სამართლებრივ შეფარისებრის; სკამადები მაღალა არ იმართება დღის მაღალ მიერ აურე ჩამოყალიბებულ სამართლებრივ შეფარისებრის (წარმომარტინებულის).

შრალდების შესაჩერების პროცესუალური უფლებების გათანაბრებას და მოსამართლის, როგორც არჩიტრის, როლის განსაზღვრას გულისხმიშიდა, ამიქშედედა ნაფიც მსაჯულთა სასამართლო საერთო სასამართლოების სისტემაში. კურმოდ, თანილისისა და ქუთაისის საქალაქო სასამართლოებში სისხლის სამართლის კოდექსით განსაზღვრული დანაშაულების შემთხვევაში, შრალდებულის მოთხოვნის საფუძველზე საქმე, გადაცემოდა 12 ნაფიცი მსაჯულისგან შემდგარ სასამართლოს.

საქალაქოს კონსტიტუციის 2010 წლის 15 ოქტომბრის ცელილებების მიხედვით, მოსამართლე თანამდებობაზე გამწერდება უყადოდ, კანონით დადგენილი ასაკის მიღწეუამდე, მოსამართლის უყადოდ გამწერებამდე კანონით გათვალისწინებულ იქნა მოსამართლის გამწერება განსაზღვრული ვადით, მაგრამ არა უმცესეს 3 წლისა.

მართლმსაჯულების სისტემის ინსტრუქციური რეფორმა გაგრძელდა ეწ. „ტალღების“ სახელით. 2012 წლის წოებიშვილი იუსტიციის სამინისტროს ინიციატივით დაიწყო რეფორმის პროცესი ერავი რომელიც საქალაქოს პარლამენტმა დაამტკიცა 2013 წლის მაისში. აღსანიშნავა, რომ დასაშვები გახდა სასამართლო პროცესის აუდიო-ვიდეო ჩაწერა, გაიზარდა მოსამართლეთა ჩართულობა იუსტიციის უმაღლესი საქმის გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში, შეიცვალა იუსტიციის უმაღლესი საქონა და სადიკისლინო კოლეგიის ფურმირების წესი, გაიზარდა მოსამართლეთა ჩართულობა იუსტიციის უმაღლესი საქონის ფორმირებისა და, ზოგადად, სასამართლო სისტემასთან დაკავშირებულ საკონხებზე გადაწყვეტილებების მიღების პროცესი. რეფორმის მეორე ეტაპზე, კონსტიტუციით განსაზღვრული შესაძლებლების შესამართვა, დადგინდა მოსამართლის გამწერება 3 წლის ვადით. აქედან გამომდინარე, საჭირო გახდა თანამდებობაზე სამი წლით დანიშნული მოსამართლის საქმიანობის შეფასების კრიტერიუმებისა და პროცედურის ჩამოყალიბება და ამოქმედება. მნიშვნელოვანი იყო სასამართლოსთვის 2014 წელს იუსტიციის სამინისტროს მიერ შემუშავებული არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის პროექტი, რომელიც ასევე გულისხმით მართლმსაჯულების განხილულებისა არასრულწლოვანის საუკეთესო ინტერესების დაცვას, მათ მორის-სასამართლოში.

მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმის შესამე ეტაპი, რომელიც დაიწყო 2016 წლის 28 დეკემბერს, ითვალისწინებს: დისკოლონიური პასუხისმგებლობისა და სამორთალწარმების პროცედურის დახვეწის, დისკოლონიური სამორთალწარმების პროცედურის ინსპექტორის დანიშნულების ამოქმედების, საქმეების შემთხვევითი ელექტრონული განაწილების სისტემის დაწერებას, მოსამართლეობის კანდიდატთა შერჩევის კრიტერიუმებისა და მასაბიარებლების კანონმდებლობით განსაზღვრას, შენერგებების დაპარტატების შექმნას, უზრუნველყოფის საქალაქო სასიკროის დასაშვებობის კრიტერიუმების გაფართოებას, „შესამე ტალღის“ მიხედვით, თანამდებობაზე გამწერების 3-წლიანი გამოსაცდელი ვადა არ უცველდება საკონსტიტუციო სასამართლოსა და უზრუნველყოფის სასამართლოს როგორც მოქმედ, ისე ყოფილ წევრებზე, ასევე, საქალაქოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 15 თებერვლის გადაწყვეტილების საფუძველზე 2017 წლის პირველი ივლისიდან ძალადაარგულად იქნა ცნობილი ¹¹ საპელაციო და რაიონული (საქალაქო) სასამართლოების მოსამართლის თანამდებობაზე გამწერება 3 წლის ვადით, რომელიც

¹⁰დეპარტატებს უნდა იხილონ სასამართლოების დასტურისაუღისის, საქმეთა ნაკრძალის მოთვეობის ხარისხის დაკავშირებულ საკონხების მოქმედებებაზე.

¹¹პირველი სასამართლოების შესახვევა საქალაქოს იუსტიციულ კონსის 36-ე მუნიციპალიტეტის მისამართული მინისტრის.

მოუქმედი ან ყოფილი მოსამართლე იყო და სამოსამართლო საქმიანობის არანაკლებ 3 წლის გამოცდილება ჰქონდა.

დანართი 2

სტრატეგიული კომიტეტის წევრებისა და სტრატეგის შემუშავებაში მონაწილე პირების ჩამონათვალი⁵²

N	სახელი, გვარი	ორგანიზაცია	თანამდებობა
1	ნინო გვერდიაძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
2	ლევან მურუსიძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
3	ქახახევ სოფორაშვილე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
4	გვა გოვიოძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
5	თამარ ალანია	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
6	ვასტანე შევდლიშვილი	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
7	ვასტანე თორიძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
8	შარია გურიაშვილე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
9	შერაბ გამინაშვილი	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
10	სერგი მერიონშვილი	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
11	ლევან თვეზაძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
12	გორგა ბამეულაშვილი	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
13	შოთა ქადაგიძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
14	გომილი მიხატაძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
15	რევაზ ჩადარია	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საბჭოს წევრი
16	ალექსანდრე წულაძე	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საერთაშორისო თანამშრომლობისა და ხარისხის მართვის დეპარტამენტის უფროსი
17	თინამინ ახმალვა	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	მოსამართლის საქმიანობის შეფასების მართვის დეპარტამენტის უფროსი
18	შორქონ გიგაური	იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	საერთაშორისო თანამშრომლობისა და ხარისხის მართვის დეპარტამენტის უფროსის მოადგილე

⁵² სია შესაძლოა, საჭიროებულების გამახდებისა და დაზუსტების.